



ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

www.pravoslavlje.rs

Излази 1. и 15. у месецу

Број 1102 Цена 90 динара 2,5 КМ 15. фебруар 2013. године

ISSN 0555-0114

9 770555 011004



Светиње Косова и Метохије – Манастир Грачаница –

Манастир Грачаница је саградио краљ Милутин 1321. године и посветио га је Успењу Пресвете Богородице. Манастир се налази у селу Грачаница, на 10 km удаљености од Приштине.

Грачаница је један од најзначајнијих споменика старе српске културе. Црква је саграђена од тесаног камена и опека и врло је складних пропорција.

Црква манастира Грачаница је грађевина са пет кубета и три апсиде, и основом уписаног крста, те као таква припада групи првокласних архитектонских остварења свога времена. Споменик припремају је саграђена крајем 14. века у време кнеза Лазара.

Михајло и Евтихије, познати

сликари из Солуна завршили су фреске у главној цркви до 1321. године. У 16. веку и припрате је осликана фрескама. У цркви се између осталих налазе и фреске које приказују родослов династије Немањића; очувана је и ктиторска фреска – портрет краља Милутина, као и фреска краљице Симониде, жене краља Милутина, ћерке византijског цара Андроника II. На зидовима ове цркве такође се могу наћи и портрети српских архиепископа и патријараха као и погребна сцена грчаничког Митрополита Дионисија.

Овај манастир се налази на списку Унескове Светске баштине.
М. П.



ПРАВОСЛАВЉЕ 1102

4
Активности Патријарха

6
1.700 година од Миланског Едикта!
Ослободите Архиепископа Јована!
Ейсской стобијски Давид (Нинов)

8
Саопштење Архијерејског Сабора
Руске Православне Цркве

9
Став Руске Православне Цркве у вези
с развојем технологија за евидентију
и обраду личних података

12
Беседа о старом и новом човеку
Ейсской галмайински Фотије

15
Изложба „Стваралаштво
манастира СПЦ“
Драган Тадић

16
Разговор са словеначким
хришћанским философом
Гораздом Коцијанчикем
Философија и теологија
– три занимљива сусрета
Блајоје Пантелић

19
Алкибијад Нуша и некада и сада
Светлана Новићић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Презентер мр Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Бакон Драган С. Танасијевић

Лектура и коректура
Борбе Остојић

Чланови редакције
Презентер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двоброј.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

20
Лаик или „мирјанин“?
Бојан Бошковић

22
Поимање Цркве
у савременом богословљу
Јерје Раденко Хрваћанин

25
Архимандрит Лука Анић
(17.9.1959–8.2.2013. г.)

26
Пут у Емаус (Лк. 24, 13–35) (први део)
гр *Предраг Драштиновић*

28
Вера као (у)гледање на Христа
(први део)
Јован Блајојевић

30
Повратак краља
Милан Ситарски

32
Прости пастир смирених оваца
Бојан Теодосијевић

36
Суморна демографска слика Србије
Владимир Марјановић

38
Свет књиге

39
Вести из прошлости

40
Наука, уметност, култура

42
Кроз хришћански свет

43
Из живота Цркве



На насловној страни:
**Спомен-храм Светога Саве
на Врачару**
Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић



Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају
ставове аутора.

Дизајн: Соба.рс
Графички припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А.Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 052/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Капеларије за сарадњу са црквама
и верским заједницама Владе Републике Србије

Званични пријеми

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 28. јануара 2013. године, у Патријаршији српској у Београду у одвојеним посетама: г. Милету Радојевића, директора Канцеларије за сарадњу са црквама и верским заједницама; др Мирољуба Јевтића, професора на Факултету политичких наука у Београду, као и Виктора Недопаса, амбасадора Украјине у Београду.



Истог дана, Патријарх Српски, у присуству Пресосвећене господе епископа: хвостанског Атанасија и јегарског Порфирија, примио је у Патријаршији српској у Београду г. Александра Тијанића, генералног директора Радио-телевизије Србије, са најближим сарадницима: г. Николом Мирковим, директором Телевизије Београд, г. Душаном Радуловићем, директором Радио Београда и г. Слободаном Марковићем, председником Управног одбора.



Представници Јавног радио-дифузног сервиса упознали су Патријарха Српског са улогом коју Радио-телевизија Србије остварује као главни носилац културе и информисања грађана Србије, посебно на очувању и афирмирању верске и културне баштине српског народа, као и других народа који живе у Србији. Са поносом је истакнуто да је РТС једини електронски медиј у Србији који програме еmitује искључиво Ћирилицом, као и да једини у региону, а можда и шире, на програму свакога дана у години има емисију верског садржаја.

Његова Светост је упознат и са програмским садржајима Радио-телевизије Србије везаним за обележавање 1700. годишњице од доношења Миланског едикта о слободи вере.

Патријарх српски Г. Иринеј је поздравио настојања јавног сервиса на очувању српске верске и културне баштине, као и сарадњу са традиционалним Црквама и верским заједницама у Србији, истакавши да то, с обзиром на искушења која доносе европски интегративни, али и глобални, процеси нијеовољно, и изразио став да друштвена заједница, а посебно надлежни органи, треба да пруже снажнију потпору Радио-телевизији Србије у циљу потпунијег испуњавања кључне образовне улоге коју јавни сервис има у српском народу.



Два века Његоша

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је, 5. фебруара 2013. делегацију Одбора за прославу 200. годишњице рођења Владике Петра II Петровића Његоша. Делегацију су чинили: председник Одбора академик Матија Бећковић, потпредседници дописни члан САНУ Миро Вуксановић и проф. др Драган Станић, као и генерални секретар САНУ академик Димитрије Стефановић.

Чланови делегације су упознали Његову Светост са програмом обележавања овог изузетног јубилеја – „Два века Његоша“. Тај програм званично започиње беседом о Његошу Митрополита црногорско-приморског Г. Амфилохија на Свечаној седници Матице српске, која ће се одржати 16. фебруара 2013. у Матици српској.

Осим тога, предвиђена је и песничка академија, затим изложба радова „Његаш у визуелној култури“, концертна и позоришна активност, а централна манифестација биће тродневни научни скуп са међународним учешћем од 6. до 8. новембра текуће године. Ови програми одвијаће се у различитим местима: Београд, Нови Сад, Бања Лука, Подгорица и др.

Његова Светост је са задовољством прихватио да буде покровитељ целокупног програма и благословио сваки будући рад свих учесника и сарадника у овом значајном догађају.

Саопштење доставља:
Ђакон Александар Секулић



У манастиру Грачаница

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је 6. фебруара 2013. г. свечано дочекан у манастиру Грачаница. Патријарх је стигао у пратњи Епископа рашко-призренског Г. Теодосија, заједно са члановима Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве, Преосвећеном господом епископима: сремским Василијем и шумадијским Јованом. У Патријарховој пратњи били су и члан Одбора за Косово и Метохију Епископ крушевачки Г. Давид и секретар Светог

Архијерејског Синодаprotoјереј-ставрофор Саво Јовић. Владика Теодосије, заједно са свештенством и окупљеним народом, поздравио је Патријарха српског Г. Иринеја и са радошћу му пожелео добродошлицу.



У Призрену

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 7. фебруара 2013. г. Свету Литургију у Саборном храму Светог Великомученика Ђорђа у Призрену, уз саслужење седам архијереја, чланова Светог Архијерејског Синода и Одбора за Косово и Метохију. Епископима су саслуживали свештеници и свештеномонаси Епархије рашко-призренске, а Литургију је певао хор Богословије Светог Кирила и Методија из Призрена. Међу присутним верницима били су српски повратници као и група девојака из Велике Хоче која је на крају сабрања отпевала једну стару српску песму.

После Свете Литургије одржано је редовно заседање Светог Архијерејског Синода, коме је председавао Патријарх Српски. У наставку је одржана седница Одбора Светог Архијерејског Сабора за Косово и Метохију. Једном делу седнице Одбора за Косово и Метохију присуствовао је и шеф Грчке канцеларије у Приштини г. Димитрис Мосхопулос, који обавља и дужност специјалног представника ЕУ за питања заштите српске православне духовне и културне баштине.



Након ручка, Патријарх српски Г. Иринеј, у пратњи до маћина, Владику Теодосија и осталих архијереја, посетио је Призренску богословију Светог Кирила и Методија, где су високе црквене гости дочекали наставници и ученици. У поподневним часовима висока делегација Српске Православне Цркве на челу са Патријархом Српским посетила је манастир Високи Дечани, где су присуствовали молебном канону Светом краљу Стефану Дечанском.

Поред Патријарха српског Г. Иринеја у посети Косову и Метохији боравили су и: Митрополит црногорско при-

морски Г. Амфилохије, Епископ сремски Г. Василије, Епископ врањски Г. Паҳомије, Епископ шумадијски Г. Јован, Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, Епископ крушевачки Г. Давид, умировљени Епископ захумско-херцеговачки Г. Атанасије. Заједно са поменутим архијерејима седници Одбора за Косово и Метохију присуствовали су Епископ рашко-призренски Г. Теодосије и Епископ лиљански Г. Јован, викар Патријарха Српског.

Извор: Епархија рашко-призренска



Литургијско сабрање у Руској цркви

Светом Архијерејском Литургијом, којом је 10. фебруара 2013. године у руској Цркви Свете Тројице у Београду начаљствовао Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, прослављена је и четврта годишњица патријарашке службе Његове Светости Патријарха московског и све Русије Г. Кирила. Патријарху Иринеју саслуживао јеprotoјереј-ставрофор Виталиј Тарасјев, старешина Подворја Руске Патријаршије у Београду. Богослужењу су присуствовали академици Владета Јеротић и Матија Бећковић, као и Александар Антић, председник Скупштине Града Београда.

Прошле године, захваљујући београдским властима, Руски некропољ је добио правни статус посебне заштићене историјске споменичке целине руског народа. За ово је посебно био заслужан г. Александар Антић, председник Скупштине Града Београда, кога је Његова Светост Патријарх московски и све Русије Г. Кирил одликовао орденом Преподобног Серафима Саровског другога реда – истакао је отац Виталиј Тарасјев. Потом је Патријарх Српски уручио велико признање Руске Цркве г. Александру Антићу.

Патријарх српски Г. Иринеј пожелео је добро здравље Његовој Светости Патријарху московском и све Русије Г. Кирилу, захваливши се на даровима и подсетивши да српско-руске духовне везе сежу од онога времена када је Свети Сава отишао из родитељског дома са руским монасима у Свету Гору, у руски манастир где се и замонашио. Посебно је истакао чин велике љубави према српском народу Светога руског цара Николаја II, који је 1915. године спасао српски народ и српску војску, запретивши западним савезничима, да ће – ако не помогну српској војсци на албанској обали – закључити сепаратни мир са Немачком. Патријарх је истакао неопходност да и данас српски народ своју малу барку веже за велики руски брод.

Јово Бајић

1.700 година од Миланског Едикта! Ослободите Архиепископа Јована!

Епископијски споменик Давид (Нинов)

Прогон не престаје његовим игнорисањем. Он се свакодневно пројављује преко деценијске тортуре Архиепископа Јована од стране државног апарат, и преко бесправног одбијања да Православна Охридска Архиепископија буде уписана у судски регистар Цркава.

У овој прилици, пре предстојећег сасвим кратког осврта на актуелна стања, која се односе на непоштовање верских слобода у нашој земљи, подробно ћемо се осврнути искључиво на социолошки аспект предоченог проблема. Повод нам је следећи: историја бележи да се ове године навршава 1.700 година доношења Миланског Едикта. У суштини, Едикт представља одлуку, декрет о религијској толеранцији и прекиду сваког прогона на верској основи.

Ипак, седамнаест векова ка-сније, наша стварност сведочи да државни прогон на верској основи код нас још увек постоји. Овај прогон је, много пута, доказима констатован од стране међународне заједнице, од институције које у свету штите верске слободе, и остављен је као показатељ о социолошкој зрелости свести и савести чинитеља прогона! Разуме се и као срамота целокупном нашем друштву! Али очигледно је да прогон не нестаје његовим игнорисањем! Он се, кристално јасно, свакодневно пројављује преко деценијске тортуре Архиепископа Јована од стране државног апарат, и преко бесправног одбијања да Православна Охридска

Архиепископија буде уписана у судски регистар Цркава! На горе поменуто, годинама уназад, са реакцијама упућеним званичним представницима наше земље, да се што пре прекине прогон на верској основи, обраћају се све помесне Православне Цркве и хришћанске конфесије. Прогон, који је овде за неке „невидљив“, остаје заувек видљиво урезан у црквену историју широм света! Личностима са изграђеним системом вредности довољан је неправедан прогон само једне личности да би био промењен ток историје за добробит целокупног човечанства.

Савременој Европи је свеж пример познатог теолога Ди-триха Бонхофера, који није хтео да буде члан државне немачке цркве Рајха, због чега је више пута био затваран у разним логорима, да би на крају био обешен. Данас у Европској Унији не постоје верски прогони. Зар је потребно да у нашој земљи Архиепископ охридски Јован постане нови Бонхофер како би се тада сви сетили да са садашњом тортуром над њим, савремено друштво стално уназађује себе до нивоа функционисања само по инстинктивима, притом заборављајући да савремена друштвена јав-

ност наглашава достојанство, слободу и одговорност человека, нешто што само ствара предуслов за даљи слободан развој човекове личности, па са тим и друштва!?

Наравно, не треба заборавити да данас, за разлику од времена у ком је донесен Едикт, живимо у секуларном друштву, које са социолошког аспекта, у модерној заједници, као карактеристику има следеће – верска припадност је приватна и лична ствар, а никако обавезна и државна!

Супротно реченом, данас код нас дејствује нешто нарочито негативно, а то је, сасвим сигурно – идеолошка употреба Хришћанства!

Џон Лок је нагласио да је држава заједница људи, која има циљ да сачува, обезбеђује и подржава грађанске и културне вредности, док је Црква сабор који се ослања искључиво на слободну вољу, а циљ јој је да изрази поштовање Богу. Следствено, атеизам не треба да се поистовећује са секуларизмом.

Ми знамо да се већ једанаест година иде на тихо убијање Архиепископа охридског Јована. Није случајно, док се он налази у сировим затворским условима (ми знамо какви су ти усло-



Архиепископ охридски Јован везан лисицама

ви), да отпочиње монтирани судски прогон и против осталих епископа, монаштва и грађана – припадника Православне Охридске Архиепископије. Да ли, у 21. веку, грађани наше отаџбине, који не припадају јединственој државној регистрованој расколничкој цркви са префиксом „православна“, коју очигледно државни апарат намеће као обавезну чим је јединствена, значи, ти грађани за које смо предочили да нису део регистроване цркве, да ли имају право да региструју цркву којој желе да припадају, или ће, пак, такав избор за њих значити почетак затворских пресуда и судских спорова до у недоглед, односно све до њиховог брисања са лица земље? Управо зато нам Емил Диркем благовремено указује да етика не може да се потчини менталном спољашњем притиску који држава спроводи над појединцем, изражавајући

истовремено његово обеспокојавање управо пред претњом од умножавања зависности појединца од друштва, и лошим утицајем који то може да има над аутономијом личности.

Следствено, потребно нам је спровођење закона о поштовању верских слобода, неопходно је да влада право! Законске одредбе треба да пронађу прикладну равнотежу да не би постојали приговори и протести. Јер протести и настају тада када се определене групе налазе ван законских одредби. У случају наше Архиепископије, сама држава крши Закон о регистровању цркава и верских заједница! Прогон продолжава пред очима међународне заједнице, која је такође стављена на испит, због предугог одлагања правде у односу на нас! Сурова деценцијска постављеност власти и безмилосна утамничења за Архиепископа Јована стоје пред вама! Ми смо

ту! Ван законских уредби, али не по нашој жељи!

Ове године сви хришћани света, на различитим местима, преко креативних сусрета прославиће доношење Миланског Едикта. Црпећи из историјских искустава које са собом носи једна храбра одлука – Милански Едикт, нашој земљи биће потребни не мање храбре личности, како би се и наше друштво са образом позивало на цивилизацијска достигнућа какав је Едикт, и како то исто друштво не би било пасиван посматрач историје, него како би је достојно прославило управо коначним прекидањем срамног прогона над Архиепископом охридским Јованом!

У супротном, увек остаје избор за укочено постојање и немо посматрање презентованог искуства социолошке анализе о стању пакла као немоћи да се љуби други, другачији – различит!



Саопштење Архијерејског Сабора Руске Православне Цркве, 5. фебруара 2013. г.

Возљубљени у Господу пречасни оци презвите, часни ђакони, богољубиви монаси и монахиње, драга браћо и сестре – верна чеда Руске Православне Цркве!

Свети Архијерејски Сабор, који се састао у Храму Христа Спаситеља у Москви, од 2. до 5. фебруара 2013. године, обраћа вам се речима апостолског поздрава: „Благодат вам и мир од Бога Оца нашега и Господа Исуса Христа. Дужни смо свагда благодарити Богу за вас, као што приличи, зато што веома расте вера ваша и умножава се љубав свакога од вас, једног према другом“ (2 Сол. 1, 2–3).

Главни задатак Цркве је спасење људи. Све оно што се збива у нашем, црквеном животу и узајамним односима друштва и државе, све то има да буде потчињено томе циљу. Наша мисионарска, просветна, хуманитарна и друга залагања своде се на крају крајева на спасење сваке људске душе. Позив Спаситеља: „Идите и научите све народе крстених их у име Оца и Сина и Светога Духа, учећи их да држе све што сам вам заповедио“ (Мт. 28, 19–20) – у наше време остаје неопходна потреба. Имајући то на уму, чланови Архијерејског Сабора су размотрели многа питања црквеног и друштвеног живота, донели о њима саборске одлуке и друга документа. Све ово имајући на уму пуноћу Цркве.

Старајући се о Богом установљеном црквеном устројству, чланови Сабора су одредили будућу процедуру избора Патријарха на Помесном Сабору, усагласили овлашћења Помесних и Архијерејских Сабора, одобрили начин креирања нових митрополија и епархија од стране Свештеног Синода. Такође су предложили решење важних задатака с којима се суочава друштво.

У појединости, Свети Сабор је изразио став Цркве у вези с развојем рачунарских технологија и обрадом личних података. Стојећи на браннику човекове слободе, Црква позива државу да не присиљава људе да прихвате те технологије, које им могу ометати слободно исповедање вере Христове и ње се држати у личним и друштвеним пословима. Сагласност хришћана са различитим законодавним, политичким или идеолошким актима такође зависи од њихове усаглашености с хришћанским начином живота.

Стални задатак Цркве остаје старање око јачања породице и веза између родитеља и деце, заштита деце од насиља, суврости и разврата. У вези са тим питањима, Архијерејски Сабор је изнео мишљење како је данас неопходна многострана реформа породичног права и размотрio проблеме дечјег законодавства.

Црква је озбиљно забринута садашњим стањем природе. Испрљивање ресурса и загађивање околине треба јасно поставити као питање очувања живота у његовим многим видовима, као питање трезвеног коришћења природних дарова. Чланови Сабора су изразили став Руске Православне Цркве по актуелним проблемима зоологије, предочавајући друштву његову одговорност за очување Божије творевине.

Пастири и паства Руске Православне Цркве позивају се да пажљиво проуче документа Архијерејског Сабора, који су углавном припремљени током трогодишњих дискусија, вођених у међусаборском периоду, уз учешће стотине архијереја, клирика, монаха и мирјана.

(На овогодишњем пленарном заседању Архијерејски Сабор је утврдио општецрквено прослављање Преподобног Далмата Исетског.)

Догађања прошле године су јасно показала да се Православље показује као основа народног самосазнања, обједињујући све здраве силе друштва – оне силе које теже ка преобликовању живота на чврстом темељу, на духовно-моралним вредностима које су ушли у тело и крв наших народа. Управо из тог разлога људи ненаклоњени према Цркви одабрали су њу за предмет борбе, при чему су се пројављивали лаж, клеветање, богохулство, рушење храмова, скрнављење светиња.

Свети Сабор истиче да одговор на сличне радње треба да је молитва, проповед и учвршћивање Божје правде, миран грађански рад православних хришћана, умножавање дела љубави и милосрђа. Треба да будемо *светлост свету и со земљи*, како би људи видели наше *часно љонашање са страхом*, и они без речи били *придобијени* (1 Пет. 3, 1–2). Држећи се чврсто вере, свагда треба да имамо на уму речи Христове: „По томе ће сви познати да сте моју ученици ако будете имали љубав међу собом“ (Јн. 13, 35).

Остварујући црквену службу, радићи на њиви Христовој, позвани смо да, не речима него на делу, учвршћујемо *јединство Духа свезом мира* (Еф. 4, 3), саборно, сви заједно: архијери, клири, монаштво и мирјани. При овоме је главно да се трудимо око тога како поверити свој живот Јеванђељу. То је један једини пут који води у преображај свакога човека и целога друштва.

Нека Господ наш Исус Христос, Начелник вечнога живота, укрепи и умудри све нас у предстојећим залагањима.

На слици: Сусрет председника Руске Федерације В. В. Путина, Његове Светосавији Патријарха Кирила и иланова Архијерејској Сабору Руске Православне Цркве одржан у Кремљу је 1. фебруара 2013. године.

Извор: Московска Патријаршија и pravoslavie.ru

Став Руске Православне Цркве у вези с развојем технологија за евиденцију и обраду личних података

Архијерејски Сабор Руске Православне Цркве је 4. фебруара усвојио документ о позицији Руске Православне Цркве у вези с развојем технологија за евиденцију и обраду личних података. У целини наводимо текст овог докумената који је објављен на сајту patriarchia.ru.

1. У току последњих година многи људи, укључујући и духовну децу Руске Православне Цркве, испољавају озбиљну забринутост због увођења нових електронских технологија, које се користе у раду грађана с државним установама и комерцијалним организацијама. Она се испољава у различитим облицима несагласности.

Оваква забринутост први пут се појавила због појединачног питања увођења идентификацијоног броја пореског обвезника и 19–20. фебруара 2001. године је разматрана на VII пленуму Синодалне богословске комисије Руске Православне Цркве. Пре тога је Свети Синод Руске Православне Цркве у изјави од 7. марта 2000. године истакао: „Никакав спољашњи знак не наноси штету човековом духовном здрављу уколико не представља последицу свесне издаје Христа и изругивања вере.“

У складу с појавом нових технологија и њиховог укључивања у различите сфере живота био је потребан и развој црквене позиције, који је између осталог, нашао свој одраз у посланицима Архијерејског Сабора из 2004. године упућеним председницима Русије и Украјине, изјави Светог Синода од 6. октобра 2005. године, одлуцима Архијерејског Сабора из 2008. године „О питањима унутрашњег живота и спољашње делатности Руске Православне Цркве“, Основама учења Руске Православне Цркве о достојанству, слободи и правима човека, обраћају Његове Светости Патријарха Московског и све Русије Г. Кирила, овлашћеном за права човека у Руској Федерацији од 28. јула 2009. године, одлуци Архијерејског Сабора из 2011. године „О питањима унутрашњег живота и спољашње делатности Руске Православне Цркве“. Делатност сваког свеште-

нос служитеља или мирјанина треба да буде таква да се узима у обзир позиција изражена у овим документима.

2. Православна Црква не негира потребу државе за евидентијом грађана. Пречиста Дјева Марија и Свети Јосиф Заручник, послушавши ћесареву заповест, „поћоше сви да се препишу, сваки у свој град“ (Лк. 2, 3), кренули су у Витлејем, где је Спаситељ света и био рођен. Власт је од давнина вршила попис становништва и издавала је лична документа. Ове мере су потребне ради очувања правног поретка и друштвене безбедности, ради обављања економских и социјалних функција.

Црква учествујући у дискусији о методама евидентије не правда оне који избегавају грађанске обавезе или имају злочиначке циљеве, али брани право грађана да живе у друштву у складу са својим уверењима и принципима.

Проблеми везани за електронску идентификацију личности, за евидентију и обраду личних података и даље се умножавају и компликују. Данас треба наставити с богословским, моралним и грађанским осмишљавањем ових проблема.

3. У друштву се шири основана брига због тога да коришћење доживотног личног дигиталног идентifikатора у виду кода, карте, чипа или нечег сличног, може постати обавезан услов за приступ свим материјалним и друштвеним доброма од животне важности. Коришћење идентifikатора заједно са савременим техничким средствима омогућава вршење тоталне контроле над човеком без његове сагласности – праћење његовог кретања, куповине, плаћања, медицинске

Сабор сматра да је од посебне важности поштовање принципа добровољности приликом прихватања било каквих идентifikатора, који претпостављају могућност избора традиционалних метода за идентификацију личности.

прегледе, примање социјалне помоћи, друге правне и друштвено значајне активности, па чак и лични живот.

Већ сад изазивају забринутост активности на прикупљању и обради личних података деце, која се школују у општебразовним установама, јер се често врши неконтролисано прикупљање података, који су очигледно сувишни за обезбеђење процеса учења. Многи верујући изражавају принципијелну несагласност са обавезним додељивањем идентификационог кода с његовим претварањем у неизмењиви, доживотни и посмртни атрибут. Осим тога, забринутост изазива све јача тенденција пораста прикупљања биометријских података о човеку, као и појава електронских идентификационих уређаја за имплантацију.

Све прикупљене информације могу не само да се користе, већ и да се аутоматски анализирају с циљем доношења управљачких одлука у погледу конкретног човека. А увођење идентifikатора за потпуни преглед личности омогућава стварање јединствене базе података у којој у режиму реалног времена могу да се прикупљају, чувају и аутоматски анализирају подаци из различитих области човековог живота.

4. Позивајући се на своја уставна права, на хиљаде људи, укључујући и православне вернике, због ових или оних разлога, укључујући и религиозно

мотивисане, не жеље да прихвate нови идентификацијони систем, да користе документа са електронским идентifikаторима личности (личним кодом, бар-кодом, идентификацијоним бројевима). Многи од ових људи саопштавају о кршењу њихових уставних права. Ови људи често бивају лишени медицинске помоћи, старосних пензија и других исплати, израде докумената о инвалидитету и различитих олакшица. Понекад не могу да обаве имовинске послове, да се упишу на школовање или да заснују радни однос, да обављају предузимачку делатност, да плате комуналне услуге, да купе карте за превоз. Услед тога се формира читав слој људи искључених из свих области друштвеног и државног живота.

5. У задатке Цркве не улази детаљна анализа разлога због којих свака конкретна група људи одбија коришћење сваке конкретне технолошке новине или прихватање сличних новина. Међутим, Црква је убеђена да поменуте технологије не смеју бити без алтернативе и принудне. Они који одбијају да прихвate дате технологије треба да имају алтернативу – коришћење традиционалних метода за идентификацију личности, које се данас примењују у већини земаља канонске одговорности Московске патријаршије. Црква сматра недопустивим све облике приморавања грађана на коришћење електронских

идентификатора, автоматизованих средстава за прикупљање, обраду и евиденцију личних података и личних повериљивих информација. Остварење права на приступ социјалним добрима без електронских докумената треба осигурати материјалним, техничким, организационим, а уколико је потребно, и правним гаранцијама. Црква сматра недопустивим принудно наношење на човеково тело било каквих видљивих или невидљивих идентификационих знакова, имплантацију идентификацијоних микро и нано електронских уређаја у човеково тело.

Због тога што поседовање личних информација омогућава контролу и управљање човеком кроз различите сфере живота (финансије, медицинска помоћ, породица, социјално осигурање, својина и друго), појављује се реална опасност не само од мешања у човеков свакодневни живот, већ и од саблажњавања његове душе. Црква дели бојазан грађана и сматра недопустивим ограничавањем њихових права у случају да човек одбије да пристане на обраду личних података.

Пристанак грађана на коришћење средстава електронске евиденције треба да буде правилен обавезним објашњавањем свих последица одлуке која се доноси. Грађанима који желе да користе ова средства треба гарантовати приступ информацијама о садржају електронских записа, као и могућност да промене садржај датих записа или да их удаље у случају кад другачије није предвиђено захтевима о друштвеној безбедности утврђеним законом. Треба гарантовати, и уколико је потребно, појачати одговорност за разглашавање или неодговарајуће коришћење личних података. Документа, која издаје држава, не треба да садрже информације, чија

Свети Архијерејски Сабор подсећа на неприхватљивост ситуације кад поједини мирјани, а понекад и клирици, дају себи за право да у име Цркве доносе одлуке о спојивости или неспојивости ове или оне појаве са Христовом вером и са хришћанским животом.

су суштина и намена неразумљиви или се крију од власника документа, као и симболе светогрдног или морално сумњивог карактера или симболе који вређају осећања верника.

Црква о овим питањима води дијалог с органима власти Русије, Украјине, Белорусије, Молдавије, Казахстана, држава Средње Азије и других држава, покушавајући да издејствује узимање у обзир и разумевање позиција верника. Сабор сматра да је од посебне важности поштовање принципа добровољности приликом прихватања било каквих идентификатора, који претпостављају могућност избора традиционалних метода за идентификацију личности. Сабор позива власти држава на канонским просторима наше Цркве да се придржавају овог принципа. Притом треба поштовати уставна права грађана и не треба дискриминисати оне који одбијају да прихвate електронска средства идентификације.

У случају приморавања грађана на прихватање сличних средстава и дискриминације везане за њихово неприхватљење Сабор овим људима предлаже да се обрате суду, као и да информишу епархије, а у случају потребе, Синодско одељење за односе Цркве и друштва.

6. Ипак, много тога нас упозорава на то да се можемо наћи пред лицем нових изазова. Уко-

лико сужавање граница слободе, које се између осталог, врши и средствима електронске контроле, доведе до немогућности слободног исповедања Христове вере, а законодавна, политичка или идеолошка акта чије је извршење обавезно, постапну неспојива са хришћанским животом – наступиће време исповедништва, о којем говори књига Откривења.

Притом, Свети Архијерејски Сабор подсећа на неприхватљивост ситуације кад поједини мирјани, а понекад и клирици, дају себи за право да у име Цркве доносе одлуке о спојивости или неспојивости ове или оне појаве са Христовом вером и са хришћанским животом. Овакво право припада Сабору или Синоду, који се ослањају на Свето Писмо и предање Цркве и који делују једномислено са свим клиром и паством.

Клири, монаси и сва верна деца Свете Цркве се позивају на то да у овим сложеним питањима испоље духовну оштровидост и хришћанску трезвеност, да се брину за слободу и исповедање вере и одржавање хришћанског живота, имајући на уму да добре духовне плодове Богу може донети само онај ко пребива у Христу и чува верност црквеној јединству.

Превод са руској: Марина Тогић
Извор: www.patriarchia.ru,
www.pravoslavie.ru



Беседа о старом и новом човеку

Епископ далматински Фотије

Ако неко настоји да сачува живот свој, изгубиће га;
а који га изгуби, оживљеће га.

(Лк. 17, 33)

Семе које падне на земљу мора да умре, да би родило род. Ако не умре, по речи Христовој, онда једно остане, ако ли умре, род мношти доноси. То значи ако неко жели да задобије нови живот, мора да умре. А шта то умире? Умире стари човек. Шта чини стариог човека? „Похот плоти, похот очију и сујета живота“ (1. Јн. 2, 16). То су главне одлике стариог, телесног човека. Другим речима, стари човек у нама је наша пала природа са страстима и гресима. То треба да умре у нама, да би из нас проклијао нови живот.

Стари човек је обличје (образ), а нови подобије. Обличје наслеђујемо по рођењу, биолошки, а подобије усвајамо вером и подвигом (слободом). Са човеком се, дакле, мора догодити исто што и са семеном које падне на земљу. Оно умире да би из њега проклијао нови живот – клас. То је слика (икона) вакрсења, али и преображења. Свети Оци ово преображење виде и као исцељење стариог човека и облачење у новог, одуховљеног. И то се дешава дејством благодати

Божије. Све оне способности (силе) човекове, било духовне било телесне, које су у старом човеку литургисале (функционисале) *тара фисин* (противно природи) почињу да се исцељују и дејствују *каша фисин* (по природи, сходно природи). Тако сада у новом човеку, оне силе (страсти) које су тежиле злу, почињу да се преображавају у врлине. На пример, нови човек почиње да осећа гнев према греху и злу, његов немир и несмирење се преображавају у смирење, нетрпљивост (егоизам) у трпљивост и заједништво, стомакоугађање у уздржање. Једноставно, сви пороци и страсти уступају место врлини.

Умирајем и вакрсавањем новог човека достиже се духовно стање које Свети Оци називају благодатним стањем „сина и кћери“. То је стање детета и човека Божијег, обоженог и обученог у Христа, као што и певамо у тропару крштења: „Ви који сте се у Христа крстили, у Христа сте се обукли“ (Гал. 3, 27).

У старом, телесном човеку иза сваке страсти крије се

деловање одређене демонске сile. Преко страсти у нама, демони имају приступ нашем бићу, нашој души и уму. Најтеже је стање када демони имају приступ човековом срцу и грехом и страстима га учине каменитим и неосетљивим. Сетимо се приче о сејачу и семену (Мт. 13). Каменитом срцу приступају демони и узимају реч Божију из њега, тако да „не може родити“ (Јн. 15, 4). Реч Божија (Христос) може у човеку да узрасте само сходно његовом благодатном стању, и то стање је, наравно, променљиво. Неко може из стања окорелог срца, покајањем, да постане добра јеванђелска земља – добар, нови човек; а исто тако може да се деси и обрнуто – од добrog човека да се падне до ада. Та стања у току живота пролазимо сви, па чак и у току једнога дана или тренутка. На пример, ако прихватим само једну богохулну помисао против Бога и брата, моје срце се помрачује и постаје немилостиво и каменито.

Свети Оци говоре: да бисмо се спасили од деловања демон-





ских сила, морамо првенствено да очистимо свој ум, да детронизујемо сатану из свога ума и да задобијемо „ум Христов“ (ми ум Христов имамо). Свети Оци борбу за новог человека виде првенствено као умну борбу. Ако ту битку не добијемо, може се рећи да се још увек налазимо у „Египту“ јер умом робујемо страстима и помислима. Тумачећи први псалам (Блажен човек који не иде на веће безбожничко...), Богоносни Оци кажу да се он првенствено односи на умну борбу. Блажен је човек, то јест постаће блажен онај који се не саглашава са нечистим помислима (логизми), јер ће га оне, уколико их прихватат, поробити и задржати у сфери греха и смрти (Египат). Дакле, без умне борбе се не може духовно напредовати. Да су Адам и Ева били опрезнији у том смислу, не би пали. Ева се прва сагласила са сатанским нашаптајем – помишљу (ми бисмо данас рекли да је примила један умни СМС од ѡавола), који је противан Богу. Бог је рекао Адаму и Еви: „Ако будете јели са овог дрвета, умрећете смр-

ћу“ (1. Мојс. 3, 3). Сатана говори супротно: „Нећете ви умрети, већ ћете бити као богови“ (1. Мојс. 3, 5). У томе је суштина умне борбе. Ђаво је „отац лажи“ (Јн. 8, 44) и увек говори лаж, поробљујући человека неистином да би га одвојио од Бога. Зато су Оци наглашавали велики значај „разликовања духова“ (1. Кор. 12, 10), то јест помисли. Треба увек да се питамо да ли је помисао која нам долази од Бога или не? Да ли ме приводи добру, води путем спасења или не?

Стари човек робује умним фантазијама и сликама и руководи се њима, не знајући често да се иза њих крије сам човекоубица од искони – сатана. Старац Јефрем из Аризоне каже да помисао, када долази човеку, на почетку изгледа као мрав (мигмиголеон). Ако је одбијемо – ништа, мир. Ако је прихватимо, она се претвара у лава који нас прогута. То је демонско лукавство. Данас сатана држи у власти много људе и поробљује их преко мобилних телефона, интернета, Фејсбука и уопште виртуелне реалности и другог, убацу-

јући преко ових медија своје слике и представе и поробљавајући тако на жалост многе. Данас су на тај начин нападнути чак и мала деца.

Нови човек у нама, као што смо већ рекли, не може заживети док не очистимо свој ум, како би он у потпуности могао бити посвећен Богу. Чистота ума узводи човека ка чистоти душе, а као плод тога двога задобија се чистота срца. Задобивши чистоту срца, по Господњој беседи о блаженствима, човек бива оспособљен да умним очима „види Бога“ (Мт.). Човек је толико широко, дубоко, узвишене биће. Може, дакле, до ада да се спусти, али може да се уздиже и до боговиђења.

По Светим Оцима човек може да живи на три различита нивоа, тројако: на *иајанском* нивоу (када њиме доминирају најниже страсти и грех; природне и противприродне). Данас се, на жалост, то стање потпуне помрачености покушава назвати нормалним, што не помаже човеку, него га још више сурвава до ада. Овде мислимо на покушај легализације педерастије и содомије и сваке врсте телесне и умне изопачености, које су по Светом апостолу Павлу, последица умне нечистоте: „И како не марише да познају Бога, предаде их Бог у покварен ум да чине што је неприлично“ (Рим. 1, 28). Други ниво на којем неко, по Светим Оцима, може да живи је *старозаветни* ниво, када се живи узвраћајући злу за зло, зуб за зуб, око за око (2. Мојс. 21, 24) и не може да се опрости другоме. То је оно стање је оно стање у којем се човек уподобљава самоме Христу и живи философијом крста – распинући се непрестано у љубави према Богу и ближњему. Могли бисмо слободно рећи да нови ➤

човек заживљава у нама тек када ступимо на новозаветни ниво и постајемо слични Христу. Свети Оци говоре да и у том новозаветном уподобљавању Христу постоје различити духовни степени. Сетимо се јеванђелске приче о сејачу и семену, која каже да један доноси плод по тридесет, други по шездесет, а трећи по сто (Мт. 13, 8). То значи да ми ни у новозаветној Цркви не достижемо сви исти степен светости, то јест обожења. Зашто? То је тајна, тајна слободе и љубави. Уколико неко има више љубави према Богу и ближњему, утолико ће он и више напредовати – уподобљавати се Христу. О овоме нам говори и јеванђелска прича о талантима (Мт. 25).

Старац Силуан Атонски каже да онај ко је узнапредовао у духовном – новом животу (монах, хришћанин), почиње у себи да осећа троструко деловање благодати Божије. Благодат прво почиње да дејствује у уму (деловањем благодати „отвара се ум“ за разумевање Божанских тајни). Затим она наставља да делује у души да би се, по старцу Силуану, на kraју осећала и у телу. То је стање када је целокупна личност прожета и сједињена са Богом. Оно би се по старцу Силуану могло назва-

ти обожењем (теосис) человека. Други Оци су то исто називали „благодатно стање сина“. Да су многи светитељи Цркве достизали тај ниво обожења, показују њихове нетрулежне мошти, којима их је Бог прославио овде на земљи, пошто су они прославили Њега својим животом.

Да се вратимо на почетак: „Ко хоће живот свој да сачува, изгубиће га“ (Лк. 17, 33). Какав живот? Мимо Христа, земаљски, ограничен, родбински... Живот који нас држи детерминисаним смрћу (као кад се

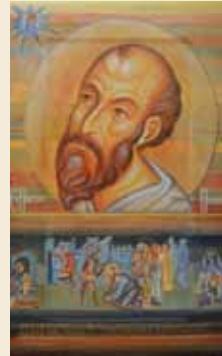
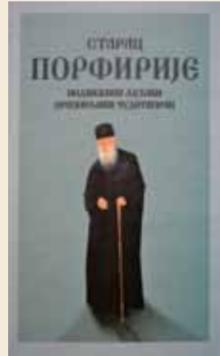


пише налази у јајету). Потребно је изаћи из те љуске, како бисмо предокусили нови живот, који нам се дарује у Цркви Христовој, то јест боље рећи који нам сам Христос дарује у Литургији Цркве. Тек у Литургији доживљавамо плодове новог живота и новог човека и узрастамо из мере у меру, док не достигнемо „меру раста пуноће Христове“ (Еф. 4, 13).

Ово би укратко било наше скромно размишљање о овој теми – семену које умире да би родило нови и богат род. Ми смо сви то семе које ће умрети када дође време наше смрти. Тада тело предајемо земљи док не дође Васкрсење.

Тек у светlosti Васкрсења биће потпуно јасно колико је свако од нас стекао у себи новог, христоликог человека. То ће нам бити и мера на праведном Суду Божијем и по томе ћемо у крајњем случају задобити своје заслужено место у Царству небеском. Амин.

*Епископ далматински Фотије
Шибеник, о Светом Сави,
2013. године*



Изложба „Стваралаштво манастирâ СПЦ“

Стваралаштво манастирâ Српске Православне Цркве назив је изложбе којом је 21. јануара 2013. године, у Галерији Народног музеја у Врању, а у организацији Фондације „Свети Прохор Пчињски“, отворена 23. Светосавска недеља. Отварању Светосавске недеље и изложбе присуствовали су Њихова Преосвештенства епископи врањски Г. Пахомије и брегалнички Г. Марко, свештенство и монаштво Српске Православне Цркве, градоначелник Врања господин Зоран Антић, народни посланици из Врања, други градски званичници, представници Војске Србије, просветни радници, ученици и бројни грађани Врања.

Отварање Светосавске недеље и изложбе „Стваралаштво манастирâ СПЦ“ почело је извођењем химне Светом Сави, хора Музичке школе „Стеван Мокрањац“ из Врања, који је у току програма извео више духовних песама.

Покровитељ изложбе је Канцеларија за сарадњу са црквама и верским заједницама Владе Републике Србије. Представљени су радови монаштва Српске Православне Цркве. Учесници изложбе „Стваралаштво манастирâ СПЦ“ су следећи манастири: Света Царска Лавра манастир Хиландар, манастир Студеница, манастир Дечани, манастир Свети Прохор Пчињски, манастир Ковиљ, манастир Соколица, манастир Павлица, манастир Свети Пантелејмон, манастир Свети Стефан, манастир Свети Никола.

Посебно истичемо значај и улогу Охридске Архиепископије у изложби, јер је успела да, упркос изузетно тешким условима у којима ради и битише, узме запаженог учешћа у поставци изложбе.

Аутор идеје и концепције је Драган Тадић, а аутори поставке у Врању су Јелена Ничић и Драган Тадић.

Сама идеја за изложбу је настала након изложбе „Стваралаштво манастирâ Балкана“, 2007. године у Врању, аутора Драгана Тадића, где су представљени радови десет једног манастира СПЦ, Румунске, Грчке и Бугарске Православне Цркве. Планира се даље представљање обе изложбе, стваралаштва манастирâ СПЦ и Балкана, у наредном периоду. На крају, издвајамо следеће мисли из каталога изложбе:

О рукодељу

Од самог почетка монаштва Свети Оци су указивали на значај рукодеља. Временом се рукодеље монаха мењало, од корпе од прућа, до иконописања, израде бројаница, ручног веза, предмета од керамике, калиграфије, дубореза, штампање књига...

Међутим, монаштво никада не заборавља да је богослужење на првом месту, да се рад схвата као послушање. Сваки трен монаха је исткан од молитве, док се рад схвата као послушање. Чак и док су на послушању изговара се Исусова молитва: „Господе Исусе Христе, помилуј ме грешног“. На радовима монаха нећете наћи потпис аутора, само име манастира. Њихов пут је пут скромности, скрушености и молитве.

О иконопису

„По питању икона треба тражити истину и циљ оних који их праве, па ако истинито и правилно и у славу Божију и његових светих то бива, за подстицање на врлину и избегавање зла и спасење душа, онда их треба примати и поштовати као иконе и узоре и слике и књиге за неписмене.“ (Свети Јован Дамаскин)

Далеко од очију јавности, у миру и подвигништу, савремени иконописци трагају са сопственим доживљајем и личним решењима у иконопису. Савремени ствараоци поштују каноне иконописа утемељене још у раном средњем веку. Често наши савремени иконописци цитирају светитеље и представе са наших стarih и најзначајнијих фресака и икона. Међутим, они не допуштају да их величина и значај дела старих мајстора спута и ограничи, већ духовним трагањем и промишљањем остварују нова и оригинална ликовна решења. Отуда, осим новина у колориту и распореду светих личности и сцена, често примењују и нове материјале и технике сликања.

Порука ове изложбе је да за тренутак застанемо испред иконе, дух смиrimo и допустимо да нас духовност, настала из молитвеног тиховања монаха и монахиња, испуни и огреје.

Драган Тадић

Разговор са словеначким хришћанским философом Гораздом Коцијанчичем



Философија и теологија – три занимљива сусрета

Разговарао Блајоје Пантелић

„Хришћанску философију“, по мишљењу Горазда Коцијанчича који је засигурно један од најзначајнијих хришћанских философа данашњице, треба разликовати од теологије, пре свега, по томе коме је она упућена; адресат такође одређује и својеврstan дискурс. Коцијанчич сматра да је „*шeološja* знање које се приhvата, изражава и посредује у заједници верујућих, где стварност откривења и несумњивост опита никада нису у питању, док је хришћанска философија – верујуће мишљење као такво онолико колико стално води рачуна и херменеутички мисли и позицију неверујућег као и своју духовну пред-постављеност и мистагошки степенована разлику у обавезности својих увида.“ Као хришћански философ, Коцијанчич наступа критички према водећим актуелним философским правцима, и том критиком ствара простор за, како каже,

„слушање, простор за истинско незнавање и зачућеност, пријемчивости за оно у шта нас уводе темељни списи хришћанског Предања...“, а то је, пре било чега другог, „напобедива постојаност заиста Истинитог“.

Са господином Коцијанчичем разговарали smo о односу грчке и савремене философије и хришћанске теологије, тј. о оним философским мишљењима који оспоравају могућност да се теологија философски изражава, односно могућност саме хришћанске философије.

Грци и теологија

Да сте се након проповеди Апостола Павла на Ареопагу случајно задесили у близини храма непознатом Богу и разговарали са једним од јелинских философа који нису прихватили веру која им је управо проповедана, јер сам појам „Бого-човек“

сматрају логичком грешком – мешање родова, како би тај разговор текао?

– Узмимо, да бих био један од „осталих“, који су се преобразили заједно са Дионисијем Ареопагитом. У симболичком смислу заправо то и јесам (пре сам читao Хегела него Јеванђеље; био сам крштен као одрастао човек, са 19 година). Дакле, почeo бих, наравно, да убеђујем јелинске филозофе да нису у праву. Да је оно што они разумевају као логичку грешку заправо *Светлост Живота*, која меје управо обасјала и која може обасјати и њих, само ако се за њу отворе, Светлост, која нема никакве везе с логиком и цепидлачењем, сперматологијом, за коју су оптужили Апостола Павла. Да је вера у Исуса – оваплоћенога Бога – пут, који нас води у живи контакт, у заједницу са апсолутном Реалношћу. Неисказивом и немисливом. А ипак са апсолутним Смислом, Логосом, који је критеријум целокупне и сваке

логике. Да отвара водопад благодати Духа Светога. Да нам на Исусовом лицу сјаји оташтво Оца. Да нас ослобађа греха, смрти, ништавила и ђавола. Вероватно у свом убеђивању не бих био баш успешан, као што није био успешан Павле и као што на први поглед нисмо веома успешни сви који се данас трудимо да покажемо „разлог (логос) за наду, која је у нама“ (упор. 1 Пет. 3, 15) и да сведочимо за Христа као „пут, истину и живот.“ Али верујем да је то само привид. Треба истражати. И не одустати ни од најнепријатнијих разговора. Из неуспеле проповеди Апостола Павла никла је дивна цивилизација Византије и целокупна *Slavia orthodoxa*; цела Грчка се, упркос свој својој високој култури, која се чинила сасвим аутархичном, на крају обратила Христу. Треба се надати да се и Европи то може дододити поново.

Хајдегер и теологија

У писму Бултману, упућеном 27. 3. 1927, недуго након предавања „Феноменологија и теологија“ (14. 2) које је одржао у Марбургу, Хајдегер је, говорећи о подели посла између њих двојице, дакле, говорећи о односу философије и теологије, у свом препознатљивом маниру направио радикалну разлику између онога што треба да се тиче философије, одн. теологије. У писму, Бултман од Хајдегера добија следећу понуду: „Ствари ћемо покренути само ако будемо радикално радили полазећи са најекстремнијих позиција. Ви, са теолошке стране, позитивно-онтички, при чему оно што је онтолошко, додуше, не ишчезава, али бива расправљено нетешматски и увек само са знаком питања – ја са философске стране, онтолошко-критички, при чему оно што је онтич-

Горазд Коцијанчич је доиста ренесансна личност, тако несвакидашња за наше доба. За чувеног руског религијског философа Алексеја Лосева речено је да је „бачен у двадесети век“, а то исто можемо рећи и за Горазда Коцијанчича; он ни по чему не припада нашој епохи лењих медиокритета. Он је генијални и креативни полиглота и полихистор... Коцијанчич течно говори 12 језика, врло активно преводи – до сада је успео да преведе (на словеначки) читав опус Платона и Дионисија Ареопагита, преводио је фрагменте Елејаца, Свето Писмо, списе апостолских отаца, Мелитона Сардског, ранохришћанских апологета, Оригена, Григорија Ниског, Евагрија Понтијског, Прокла Дијадоха, Максима Исповедника, Боетија, Екарта, Соловјова, Рилкеа, Ничеа, Левинаса, Ранера, Балтазара, Лаута, Јана Раса, Јевремовића, као и многе, многе друге древне и савремене ауторе; такође је публиковао и значајан број оригиналних радова, есеја и расправа, а објавио је и неколико збирки песама. Коцијанчичева продукција је доиста огромна; његова библиографија броји око 370 јединица!

ко у смислу позитивитета онога што је хришћанско остаје нетешматско и има свој знак питања.“ Да је Хајдегер то писмо упутио Вама, како бисте му одговорили?

– „Драги Мартине, узбиљи се, немој више да ми пишеш такве глупости.“ Шалу на страну, у тој понуди, која је заправо захтев и диктат, већ се крије сва проблематика Хајдегерове тематизације хришћанства, нешто мрачно, скоро демонско, што се десило у души тог великог мислиоца између предавања о *Феноменологији религиозног живота* и године публиковања *Бивстве и времена*. Наравно, то није само Хајдегерова лична авантура, него се у тој позицији изражава нешто много универзалније, нешто што карактерише модерни Запад. Мисао која уображава да је баш она та која поставља темељни (онтолошки) оквир за све, па и Божије откривење, и све разуме само као некакав пример који се може и мора сместити у тај оквир, а заправо је један страшни *hybris*, како би рекли стари Јелини, или *plani*,

прелест, како би рекли црквени оци. Верујући човек, наиме, зна и дубински осећа да је Бог сâm једини оквир, да баш његово *apo-kalyptein*, од-кривање, откривење, представља темељну онтолошку конфигурацију света и свих бића. Нико није то лепше формулисао од великога теолога и Бултмановог критичара Карла Барта: „Није Библија – дакле историја нашега спасења – у историји, него је историја у Библији. Није Библија у свету, него је свет у Библији.“ Како год парадоксално то данас звучало за савремену секуларну, натуралистичку, сцијентистичку и атеистичку памет – у тим речима се крије дубока истина.

Жижек и теологија

Преводите Нови Завет у својој радној соби и у једном тренутку чујете звоно на вратима. Отвара Ваша супруга и након пар тренутака зове Вас да дођете јер „трговачки путник“ продаје неке књиге које ће Вас можда занимати. Одлазите и испред врата



затичете Славоја Жижека који у рукама држи неколико примерака своје књиге *The Monstrosity of Christ* и одмах, логореично како само он уме, убеђује Вас да је купите. Да ли бисте је купили?

– Најпре бих се представио и позвао бих га на кафу, јер би то било велико изненађење. Наиме, иако живимо у истом граду и премда сам написао неколико веома критичких текстова о љубљанском лакановству (на које никада нисам добио никаквог одговора), никад се још са Жижеком нисам лично срео. Очигледно ни он ни ја немамо за то некакве праве потребе. Онда бих му објаснио да сам књигу већ купио – и чак написао о њој расправу „Дионисије у фуснотама“, која је објављена у зборнику радова са симпозиона о Дионисију Ареопагиту, који сам организовао године 2012. Ако би ме питао какво је моје мишљење о књизи, учтиво бих му објаснио да је по мом мишљењу најпре велики проблем у томе да у последње време много пише о хришћанству, да се чак сматра за правог тумача хришћанске теологије, а да заправо нема појма о историји хришћанске мисли. Ако би инсистирао да докажем своје тврђење, показао бих му да у књизи, на пример, тврди да је Божије име „Јахве“, по њему, плурал (вероватно је мислио на „Елохим“), да је извица у напомени 112 очевидно да му није баш презентна новозаветна перикопа о прељубници, где Јевреји нису хтели да каменују Иисуса, него прељубницу, да иза његове површне хегелијанске карактеристике трију хришћанских вероисповести не стоји практично ништа. Што се тиче хришћанског Истока, симптоматично је нпр. његово паушално повезивање православља једино са Словенима (стр. 28); за хришћански Исток по питању *filioque* наводно је карактеристична „перспекти-

Горазд Коцијанчић тренутно ради на уобличавању свог философског система – до сада су изашле две књиге у којима излаже своја фундаментална учења: *Razbitje – sedem radikalnih esejev* (2009) и *Erotika, politika itn. – trije poskusi o duši* (2011)...

На српском језику, а све у преводу Павла Рака, објављене су три књиге Горазда Коцијанчића: *Посредовања: увод у хришћанску философију* – поводом текстова Иринеја Лионског, Евагрија Понтијског, Дионисија Ареопагита, Јована Златоустог, Максима Исповедника, Јована Скота Ериугене, Николаја Кузанског, Еразма Ротердамског, Франца Ксавера вон Бадера, Никишић: Јасен, 2001; *Између Истока и Запада: четири прилога екстматици*, Београд: Плато, 2006; *Certamen spirituale* (песме), Београд: Друштво Источник, 2010.

ва монархије Оца као јединог источника *triiju* божанских ипостаси (Оца, Сина, Светога Духа)“ (читалац се пита где је у патристичкој књижевности Отац определен као источник самог себе...). И друго, што је заправо много важније, приговорио бих му да се из те његове књиге – и других текстова, наравно – не види било какво разумевање двомиленијумског хришћанског *искусства*. Његове церебралне, концептуалне хегелијанско-атеистичке (и то је већ *contradictio in adjecto*, Хегел никако није био атеиста, него је пре, као његов Спиноза, „пијан од Бога“) конструкције му, наиме, замагљују поглед на оно што је у хришћанству битно: сферу спасења, атмосферу благодати, новог искуственог односа са Богом – „где, све је постало ново“ (*idoù, dégonen kainá*, 2 Кор. 5, 17) – и наравно на животну, аскетску, литургијску и молитвену праксу, која има за хришћане еминентно онтолошки смисао.

Не знам шта би Жижек на то одговорио. Вероватно би одговор био дуг, у њему би било много прича, вицева и духовитих обрта. Ни ја, а ни он не бисмо на крају тачно знали где је почeo. Надам се, да би се разговор ипак завршио пријатно и да би се опростили без љутње.



И у мишљењу треба научити љубазно живети са другима који су нам странци. Ми хришћани немамо чега да се плашимо. Чак и савремени покушаји атеистичке колонизације хришћанства (Бадију, Агамбен, Нанси, Жижек, итд.) раде само за нас: „Једни, додуше, из зависи и свађе, а једни од добре воље Христа проповедају. Тако једни, из пркоса, Христа објављују с нечистом намером... Шта dakle? Било како му драго, притворно или истински, Христос се проповеда; и зато се радујем, а и радоваћу се“ (Флп. 1, 15–18).

Поводом 75. годишњице
смрти Бранислава Нушића

Алкибијад Нуша и некада и сада



Б. Нушић снимљен у Народном позоришту; фотографија:
Политика (www.politika.rs/)

Изгледа да у Србији малограђанштина и данас царује, а онај мали број људи који се дочепа власти као да изгуби критеријуме људског понашања.

Нушић је себи обезбедио место и у будућности.

Yпркос сопственој жељи „да се то не деси баш у зиму, па да се свет смрзава због њега“, на Богојављење, 19. јануара 1938. године, преминује је Бранислав Нушић, српски књижевник, комедиограф, писац романа, драма, прича и есеја, зачетник реторике у Србији, новинар, дипломата, фотограф–аматер и члан Српске краљевске академије.

Своју животну бурлеску започео је 8/20. октобра 1864. у Београду, у цинцарској породици Ђорђа и Љубице, са именом Алкибијад Нуша. Свестан времена и простора у ком живи, име законски мења у Бранислав Нушић, када је напунио 18 година. Интересовање за театр и драму показао је веома рано – као студент, глумио је у Омладинском позоришту, а прву комедију *Народни посланик* написао је када је имао 20 година. У *Новом београдском дневнику* 1887. објавио је песму „Два раба“ и, иако је насмејао чаршију и распродao цео тираж часописа, за себе је зарадио две године затвора. Тамновање је започео у самици, са Библијом као једином лектиром, а завршио га написаном комедијом *Прошекција*. Пошто другачије није могао доћи до запослења, одрекао се својих антирежимских идеја и добио посао у Министарству иностраних дела, прво као писар и преводилац, а касније као вицеконзул и конзул у Приштини, Скопљу, Битољу и Солуну. Од опозиционара постао је човек режима, а то му ондашња напредна критика није могла опростити. По изласку из дипломатије, обављао је разне послове, скоро их је немогуће све набројати. Никако се није могао задржати на једном месту, стално је мењао и место боравка и посао. Можда је такав начин живљења допринео да боље упозна и сагледа малограђански менталитет, као и зло које донесе власт и новац. Најтежа година у његовом животу била је 1915, када је на бојишту изгубио сина и са војском напустио

земљу. До краја Првог светског рата боравио је у Италији, Швајцарској и Француској као емигрант. Романом *Девештойешнаесша* покушао је да дочара ужасе рата и велику народну трагедију, а личну тугу лечио је писањем драма са историјском тематиком. Десет година касније вратио се хумору и сатири (мада он за себе није говорио да је сатиричар) и написао комедије *Госпођа министарка*, *Др. Мисијер Долар*, *Покојник*, *Ожалошћена Јородица*. И поред тога што у њима осликава друштвену комедију свог времена, оне су и данас веома актуелне. Изгледа да у Србији малограђанштина и даље царује, а онај мали број људи који се дочепа власти као да изгуби критеријуме људског понашања. Нушић је себи обезбедио место и у будућности.

У Смедереву, граду у ком је провео детињство, 1984. године покренут је фестивал „Нушићеви дани“ са циљем популаризације његовог дела. Установљена је и награда „Бранислав Нушић“ за најбољи драмски текст, а од 1990. додељује се и „Нушићева награда за животно дело глумцу комичару“. Ове године, 19. јануара, Удружење драмских писаца Србије одржало је помен поводом 75. годишњице смрти Бранислава Нушића. Помен је служиоprotoјереј–ставрофор професор др Димитрије Калезић. О животу и раду овог великог писца говорили су министар културе Братислав Петковић, председник Удружења драмских писаца Миладин Шеварлић, добитник награде „Бранислав Нушић“, драмски писац Војислав Савић, песник Мирко Магарашевић, театролог Рашко В. Јовановић и генерални секретар Културно-просветне заједнице Србије, Живорад Ајдачић.

Као и сваке године „свет се смрзава због њега“, драговољно и са пијететом чувајући успомену на најдуховитијег човека Балкана.

Светлана Новићић

Црква пред савременим изазовима

Лаик или „мирјанин“?

Бојан Бошковић

Границу између света и онога што није од овога света не треба тражити унутар Цркве. Она се налази између света који још није познао Христа и није примио дар усновљења, који Отац Светим Духом даје у Христу, и Цркве – заједнице у којој у том дару сви њени чланови учествују понаособ, без обзира на то да ли су епископи, свештеници, ђакони или лаици и да ли су монаси или не.

За хришћане који нису епископи, свештеници, ђакони, или пак монаси, врло често се користи назив „мирјанин“, односно „световњак“. Овај термин је последица дуготрајне промене односа према најосновнијој служби у Цркви – служби лаика. Чак и сам термин „лаик“ данас је попримио значење некога ко „није упућен“, односно „није посвећен“ у тајне неке науке, знања или вештине. Међутим, у Новом Завету овај термин подразумева управо супротно. Он означава припадност „лаосу“ – Народу Божијем, односно Цркви. У раној Цркви сви њени чланови су знали да су они *род изабрани, царско свештенство, народ задобијен да објави врлине Оноја Који вас дозва из таме на чудесну својштвост своју* (1 Пет. 2, 9). Без обзира на јединство, које је произилазило из припадности Цркви, постојала је различитост дарова – служби. Ова разноликост служби је у првим вековима била и већа него данас (постојали су апостоли, пророци итд.).

Јасна црквена свест прогоњених и друштвено непризнатих хришћана, препознавала је јасну границу између онога што је „од овога света“ и Цркве, која је присуство будућег Града Божијег у овоме свету, односно у историји. Сама Црква као за-

једница, па одатле и сваки од њених чланова понаособ, сматран је грађанином „града који ће доћи“, оним који је „рођен од Духа“, оним који „није од овога света“. Разлика између Цркве и „света“ била је оштра и јасна, и код хришћана није постојала дилема о томе шта је Црква, а шта није. Насупрот томе, у вековима када је хришћанство постало не само друштвено прихватљиво него и пожељно, па чак и обавезно, граница између Цркве и света је постала прилично бледа и нејасна. Зато се граница, која је раздавала оно што је световно од оног што је свето и што „није од света“, почела повлачiti унутар саме Цркве.

С једне стране, Црква постаје део друштва, и као и свакој друштвеној институцији потребни су јој овлашћени представници. Тако они који су носиоци одређених дарова служења и управљања постају институционални представници Цркве, као само једног (мада веома значајног) сегмента друштва. Остали остају ван друштвеног институционалног оквира Цркве. Тако је прихваташе Цркве од стране света, преусмерило црквену самосвест са Цркве као заједнице Народа Божијег, на Цркву као религијску институцију. Институционализација црквених служби довела је до поделе на

„клир“ и лаике. При томе сам појам клира бива схваћен уже него раније. Што се тиче лаика, њихова служба у Цркви на друштвеном плану постаје беззначајна, а будући да су скоро сви чланови друштва истовремено и чланови Цркве, разлика између лаика и „световњака“ се губи. Тако бити хришћанин – лаик постаје сасвим „обична“, па чак и „обавезна“ ствар, па хришћани, не само у друштвеном смислу, бивају препознавани не на основу своје службе у Цркви, већ на основу друштвеног положаја, занимања итд.

С друге стране, овакво поистовећивање Цркве са друштвом христијанизоване империје наилази на отпор монашког покрета. Овај покрет повлачи нову границу, између „пустиње“ и „света“. Та граница постаје и нова граница унутар Цркве.

Ове две границе се дуготрајним историјским процесом стапају у једну јединствену границу. Оваквом развоју допринели су и хришћански Исток и хришћански Запад. Две кључне тачке су: успон монаштва у периоду најкон победе над иконоборством на Истоку, и контратреформација која врхуни у одлукама Тридентског концила на Западу. Тако долазимо до данашњег појма „мирјанин“, што на црквенословенском значи „световњак“. Све-

товњак је свако ко у професионалном и друштвеном смислу није представник Цркве, односно њених институција, било да су оне јерархијске или монашке, или комбинација ове две.

Овај појам је дубоко еклисијолошки неутемељен, будући да он подразумева да Цркву не сачињавају сви њени чланови, него само они који се истичу посебним даровима или заветима. Врло честа формулатија у савременим медијима „Православна Црква и верници“, која имплицира да „верници“ нису Црква, је врло илустративан пример тога. Црква је пре свега заједница верних са Богом и једних са другима у Христу, Духом Светим. Она није институција у оном смислу речи који је данас уобичајен. Још мање је она „позориште спасења“ и „пијаца благодати“. Уколико лаике – Народ Божији сведемо на пасивне посматраче богослужења и кориснике религиозних услуга, у опасности смо да је тако схватимо.

Како схватити службу лаика да би се предупредило та кво схватавање? Пре свега, лаичку службу треба схватити као црквену службу у истој мери у којој је то служба епископа, свештеника или ђакона. За ово поред светописамских постоје и светотајинске претпоставке. Лакик се постаје јединственим чином крштења и миропомазања. Миропомазање је у Старом Завету било везано за постављање свештеника и царева. Изливање маслиновог уља пројављивало је изливање Светог Духа, односно његове благодати – дара служења, на миропомазање. Оно што је у Старом Завету био посебан дар за одређене припаднике изабраног Божијег народа, у Новом Завету је дато свим члановима новог Божијег народа – Цркве. Ово су најавиле и речи Пророка Јоила, које Апостол Петар наводи приликом своје беседе на дан Педесетнице. Ово пророштво



говори о „изливању од Духа Божијег на свако тело у последње дане“, а Апостол силазак Светог Духа у облику огњених језика, што се непосредно пре тога десило, сматра његовим испуњењем. Царско и свештеничко достојанство даровано Светим Духом, излило се на све оне који су поверили у Исуса Христа.

Кроз Свету тајну миропомазања сви хришћани и све хришћанке, су примљени у лаичку службу. Ова света тајна је „рукоположење“ лаика. Постоје сведочанства да је чин ове свете тајне заиста подразумевао и поплагање руку Епископа на новокрштене. Без службе лаика, као ни без осталих, не може бити Цркве. Без присуства лаика, не може се служити Света Литургија, света тајна у којој се Црква пројављује. Учешће лаика у Литургији није пасиван чин посматрања, него конкретна служба. Она подразумева право да се на свештеничке молитве одговори са „амин“. Без овог „амин“, ниједна молитва коју изговоре епископи или свештеници, није молитва Цркве. Такође, део лаичке службе је и приношење дарова природе, обликованих људским трудом – хлеба и вина, без којих такође, не може бити Литургије.

Учешће лаика, као и других служби у Литургији подразумева

и причешћивање. Незамислива је Литургија на којој се служитељи не би причестили. Оно што важи за служитеље олтара, требало би да важи и за служитеље брода (наоса). Дуго је владало схватање да лаицима треба посебна припрема и благослов да би се причестили. Овакво учење имплицитно подразумева да су лаици константно одлучени од Цркве, односно да нису њени чланови, а да то постају само на одређено време, захваљујући благослову овлаштених представника институције Цркве, који заслужују посебним духовним трудом. Оваквом схватању противе се речи Христове првосвештеничке молитве: *Да сви једно буду, као шти Оче што си у мени и ја у теби, да и они у нама једно буду да свеј верује да си ме шти послао.* (Јн. 17, 21). А за оне за које се моли Христос каже да они *од света нису као што ни ја нисам од света* (Јн. 17, 16).

Границу између света и онога што није од овога света не треба тражити унутар Цркве. Она се налази између света који још није познао Христа и није приимио дар усиновљења, који Отац Светим Духом даје у Христу, и Цркве – заједнице у којој у том дару сви њени чланови учествују понасоб, без обзира на то да ли су епископи, свештеници, ђакони или лаици и да ли су монаси или не.

„Надоградња“ евхаристијске еклисиологије :
Зизјуласова критика Афанасјевљеве еклисиологије

Поимање Цркве у савременом богословљу

Јереј Рајко Хрваћанин

Иако Афанасјев говори да је Црква почетак „последњих дана“, он у својој богословској мисли није довољно примјенио ову еклисиолошку чињеницу.

Због тога, али и других његових ставова о Цркви, Зизјулас настоји „развити“ Афанасјевљеву еклисиологију.

Тема еклисиологије је централна тема савремене православне теологије. У том смислу, имена оца Николаја Афанасјева (†1966) и Митрополита пергамског Јована Зизјуласа (1931–) су од пресудне важности када је у питању поимање Цркве у православној теологији у прошлом вијеку.

Наиме, Афанасјев је, као творац кованице „евхаристијска еклисиологија“ и њен најзначајнији представник, сматрао да је Евхаристија оно што одређује Цркву. Он у својој студији *Свете тајне и свештенодејства* јасно каже: „Евхаристија је Тајна над тајнама, али она није централна Тајна Цркве, него је **Тајна Цркве**. За првобитну и древну свијест живота, дјелатност и служење сваког члана Цркве налазили су свој израз кроз учешће у евхаристијском сабрању... Онај ко не учествује у евхаристијском сабрању не живи у Цркви, пошто је евхаристијско сабрање израз Цркве у свој њеној пуноћи. Црква је тамо где постоји евхаристијско сабрање, пошто је Црква тамо где је Христос, а Христос присуствује у пуноћи свог богочовјечанског тијела у Евхаристији“ (Афанасјев, *Слуђије и чланци*, 29). Одавде је сасвим јасно да је Евхаристија

„неуралгична тачка“ у еклисиологији Николаја Афанасјева.

Међутим, поједини истраживачи сматрају да је Митрополит Зизјулас у својој докторској дисертацији *Јединство Цркве у Светој Евхаристији и у Епискоју у првим вијека* полазећи од идентичних премиса независно дошао до многих теолошких закључака до којих је дошао и Афанасјев. Заиста, Афанасјевљев и Зизјуласов докторски рад имају велик број сличних тема. Али, то је, поред идентичног живог искуства Цркве, и из разлога што они користе готово исте изворе на основу којих у својим студијама говоре о еклисиологији. Према томе, иако су резултати истраживања ова два врсна богослова независни (нпр. сам Зизјулас констатује да у свом докторском раду користи само пар Афанасјевљевих чланака на француском језику), теме којима се они баве јесу веома сличне, а резултати не само независни него и различити. Због тога не чуди што већ у свом докторском раду Зизјулас критички приступа Афанасјеву чинећи то и у својим другим дјелима. Погледајмо сада Зизјуласову критику Афанасјева, наводећи конкретне примјере исте и не претендујући да их наведемо све.

Прије свега, и Зизјуласова докторска дисертација је успјели покушај да се докаже централност Евхаристије у раном хришћанском животу као и епископоцентричност Цркве. Али, за разлику од Афанасјева, он иде и корак даље. Наиме, Зизјулас у свом докторату наводи два позитивна момента које је изњедрила евхаристијска еклисиологија а до којих је и он дошао на основу извора из прва три вијека. То су: 1. истицање Евхаристије у еклисиологији, тј. није могуће говорити о Цркви и њеном јединству без претходног упућивања на Евхаристију, а што није довољно наглашено у богословљу прије евхаристијске еклисиологије и 2. њено прихватавање католичанства и еклисиолошке пуноће сваке помјесне Цркве, тј. да свака помјесна Црква посједује *самосталност блаогодашт и сласења*, што и представља циљ Цркве. Али, потпуно и искључиво поистовjeђивање појмова Цркве и Евхаристије, по Зизјуласу, може довести до *једностраности*, јер иако није спорно да је Евхаристија *превасходни* моменат оваплоћења и пројаве Цркве, ипак не можемо безрезервно прихватити да је она и *јединствени* неопходни момент образовања појма Цркве. Тако су за изражавање појма Цркве неоп-



1. Презвите Николај
Николајевич Афанасјев
(Николай Николаевич
Афанасьев) (1893–1966)

2. Митрополит пергамски
Јован Зизјулас (Ιωάννης
Ζηζιούλας) (1931–)

ходни и други суштински моменти, као што је исиравна вјера, једно крштење, љубав, светост живота итд. Зато Зизјулас каже да је негативан моменат ставова евхаристијске еклисиологије у томе што кроз њих могу да постану без значаја докматске разлике у заједници Цркве. Он овде мисли на Афанасјевљеве ставове у студији *Una Sancta* која садржи аксиом да свака Црква, уколико савршава Евхаристију, не престаје да буде по себи Црква Божија чак и када је изоштешена и отијељена од осталих. Осим овога, по Зизјуласу, за католичност Цркве није довољна само Евхаристија него је потребна и православност, јер свијест Цркве у прва три вијека не може да призна еклисиолошку пуното некој расколничкој Цркви, чак и ако она врши Евхаристију. Отуда Митрополит пергамски закључује да општење у Евхаристији претпоставља потпуно јединство по свим основним питањима, као што су нпр. љубав и вјера. То је из разлога што евхаристијско јединство представља врхунац и потпуни израз јединства Цркве. Одатле произлази да „ова или она конкретна разлика између подјељених Цркава није разлог немогућности заједничарења у Евхаристији, него је разлог сама та подјељеност (раскол)“ (*Јединство Цркве...*, 254).

Дакле, Зизјулас на основу извора из прва три вијека, посебно списа

Св. Игњатија Богоносца и Иринеја Лионског, долази до закључка да је „православље без Евхаристије незамисливо а Евхаристија без православља немоћућа“ (исто, 158). Осим занемаривања православности, важно је нагласити да, према Митрополиту, евхаристијска еклисиологија садржи опасност да се укине сваки смисао канонској јединстви Цркве – јер се у њој евхаристијско не преплиће са канонским, док извори прва три вијека потврђују то преплитање, тј. Евхаристије и Епископа. Такође, у евхаристијској еклисиологији лежи и опасност од потенцијалног негирања „јединства католичанског Цркве по читавој васељени“ а које такође потврђују извори прва три вијека. „Поистовјећеност Цркава са једним Христом и њихова узајамна поистовјећеност говори нам о томе да ниједна ‘помјесна Црква’ не може бити ‘католичанска Црква’ уколико је отијељена од осталих. То даље значи да ‘иако у свијешту постоје многе католичанске Цркве’ ипак је само једно Тијело (Христово), јер се ‘Христос не дијели’“. Сходно томе, у суштини постоји и само једна Света Евхаристија и Црква ‘иако су у разним мјестима’ (Антиохијски сабор 325. г.)“ (исто, 256).

Ово, међутим, не значи укидање еклисиолошке пуноте сваке помјесне „католичанске Цркве“,

него само показује да „католичанство“ сваке епископске Цркве не може да се замисли независно од потпуног јединства са истим таквим Црквама у једном Тијелу Христовом, што је даље водило до сазивања саборâ кроз које је изражавано „опште јединство“ помјесних Цркава у једно Тијело. Поред реченог, Зизјулас изводи закључак да је једна од опасности евхаристијске еклисиологије, онако како је она развијена код Афанасјева и његових следбеника, и тзв. *сакраментализација теологије*, коју су западни теолози с правом уочили у њој, јер то значи да је православна еклисиологија само осликовање Тајни Цркве на сакраменталне категорије. Због свега реченог, чини се оправданим Зизјуласово мишљење да је потребно развити и исправити евхаристијску еклисиологију што он настоји да учини у својим дјелима.

Ово „развијање“ и „исправљање“ се може уочити на неколико примјера, као што је нпр. успостављање синтезе између христологије и пневматологије, будући да је Афанасјев, према мишљењу многих богослова, уводио пневматомонизам у еклисиологију. Ипак, ми у овом чланку настојимо показати како Зизјулас врши својеврсну „надоградњу“ Афанасјевљеве еклисиологије на примјеру *утицаја есхатологије на еклисиологију*, који је (=утицај) ➔

код Афанасјева недовољно наглашен. Наиме, иако Зизјуласова еклисиологија има евхаристијско обиљежје, она снажно наглашава есхатолошки карактер Цркве. То је оно што Зизјуласа удаљава од Афанасјева. Конкретније, на основу извора Зизјулас тврди да је ἑκκλησία израз који описује Цркву као конкретну заједницу у једном мјесту и то заједницу која свој идентитет заснива на Царству Божијем.

Ово је из разлога што је Црква као евхаристијско сабрање „сада и овдје“ икона (дакле, не и истини, односно *туноћа*) есхатолошке заједнице расутог народа Божијег. Хришћански „законик“ (πολίτευμα) није више везан за законе овог свијета него за небо, тј. живљење хришћана је „на небесима“ (Фил. 3, 20). „Фраза „на небесима“ значи да се извор права налази код Бога а не код људи а да је остваривање тих права и уживање у истима ствар есхатолошка а не историјска: само у Царству Божијем чланови Цркве заводе се (пописују) као грађани“ (*Јелинизам и хришћанство*, 107). Коначно можемо рећи да је, сходно Зизјуласу, Црква евхаристијско сабрање народа Божијег сабраног на једном мјесецу у Личности Христовој у Светом Духу, што има значи да је то сабрање икона есхатона, а Црква евхаристијско-есхатолошка заједница коју одликује и једно и исто кришење (као и све др. Св. тајне), православност, канонско јединство, светост живота, љубав како би Црква на иконичан представљала изображење есхатона. С обзиром на такво поимање Цркве, очигледно је да се у списима овог теолога есхатологија намеће као кључна за одређење идентитета Цркве. Због тога су тако очевидни многобройни утицаји есхатона на Цркву у радовима Митрополита пергамског. У овом кратком раду износимо само неке од њих.

Први утицај есхатона на еклисиологију, који код Афанасјева потпуно одсуствује, а Зизјулас га посебно наглашава, јесте питање јединства Цркве. Будући да је по Зизјуласу организација Цркве теолошки догађај по себи, ово питање

се мора рјешавати с обзиром на то одакле потиче идентитет Цркве, а то је, према његово мишљењу, есхатон. Не понављајући овдје добро познате Зизјуласове ставове о јединству Цркве у Евхаристији и у епископу, наглашавамо њего-во занимање за питање јединства данашњих хришћана односно за питање екуменизма. И Афанасјев и Зизјулас сматрају да циљ постојања екуменског покрета треба бити окренутост према стварном, видљивом јединству. Али, постоји и битна разлика међу њима.

Наиме, Афанасјев каже: „Када Љубав поново постане темељ живота свих Цркавâ, тада ће у њеној свјетlostи све разлике, које данас изгледају непремостиве, бити превладане“ („Una Sancta“, у: *Стидије и чланци*, 285). По њему, догматска једнодушност (=сагласност) као идеал никада није остварена у историји Цркве, чак ни унутар једне исте Цркве, пошто догмат није логичка истина, него факт духовног живота. При свему овоме Афанасјев мисли да он овом тврђом не умањује значај догмата или да их као непромјениве мијења и упрошћује.

Међутим, стичемо утисак да Зизјулас више инсистира на томе да је, ипак, важно како вјерујемо, те да питање екуменизма није ствар само љубави. Отуда мислимо да је велики допринос Митрополита Јована у његовом настојању, израженом и у студији „Самопоимање православних и њихово учешће у Екуменском покрету“, да покаже како есхатолошки идентитет Цркве подразумјева стално подсећање на то да је Црква призвана да бива одраз есхатолошке заједнице и слика (образ) Царства. То конкретно значи да без есхатолошке визуре екуменски покрет може да се изроди у ефемерни (=пролазни) свјетовни подухват. Зато би свака од Цркава чланица Свјетског Савеза Цркава требало да буде просуђивана оним на шта нас призыва Царство, шта би требало да будемо, а то је есхатолошко јединство свих у Христу. Јасно уочавамо да је есхатологија на основу Зизјуласа суштински

повезана са јединством, пошто ће „сви народи доћи пред престо Сина Човјечијег у последњим данима, и свијет ће као јединство ући у Царство“ (*Есхатологија и друштво*, 90).

Други утицај есхатона на Цркву, који Афанасјев не разматра, а веома је важан, јесте учење о саборности Цркве. Наиме, Зизјулас на неколико мјеста у својим студијама понавља да је Личност око које ће се у последњи дан сабрати расути народ Божији управо Господ Исус Христос. Отуда су и библијске приче које говоре о Царству Божијем саборног карактера, јер говоре о сједињењу свих око Христа. О томе говоре и први хришћански списи након Новог Завјета, као на примјер *Дигахи* (IX, 4): „Као што овај хљеб, који је био расијан по горама, би сабран да се од њега начини један хљеб, тако сабери (Господе) Цркву твоју са крајева земље у Царство Твоје“. Мјесто где се „сада и овдје“ изображава то есхатолошко сабрање свих око Христа јесте Евхаристија, што јасно показује да је организација Цркве везана за њу, али и да је то сабрање антиципација Будућег вијека. Дакле, саборност Цркве је у крајњој линији есхатолошки појам, али је природа истог откривена већ „сада и овдје“ (*Евхаристијска заједница и католичност (саборност) Цркве*, 111), мада не у потпуности.

На крају желимо истаћи да Зизјулас не даје никакву посебну дефиниција Цркве. Он је склонији ка томе да створи одређен поглед на Цркву, пошто сматра да је Црква углавном оно што доживљавамо, што видимо, а не оно што ријечима дефинишијемо. Есхатолошки идентитет Цркве је снажно присутан у Зизјуласовој теологији управо из самог поимања и доживљаја Евхаристије као иконе Царства Божијег. Истина, и Афанасјев говори о томе да је Црква почетак „последњих дана“ или основна разлика између њега и Зизјуласа је у томе што у својој богословској мисли Афанасјев није довољно примјено ову еклисиолошку чињеницу, што се да запазити читајући његове еклисиолошке студије.

Архимандрит Лука Анић

(17.9.1959–8.2.2013. г.)

Блаженоупокојени Архимандрит Лука (Анић) био је један од најугледнијих и најомиљенијих клирика Митрополије црногорско-приморске.



Фото: <http://www.mitropolija.me/>

На манастирском гробљу у Дајбабама код Подгорице 10. фебруара 2013. г. сахрањени су земни остаци Архимандрита Луке (Анића), игумана манастира Дајбабе. Свету Заупоконјену Литургију и опело служили су Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије и Преосвешћена господа епископи: будимљанско-никшићки Јоаникије, захумско-херцеговачки Григорије, рашко-призренски Теодосије и липљански Јован, уз саслужење свештенства и свештеномонаштва и молитвено учешће многобројних вјерника из Црне Горе, Србије и Републике Српске.

У бесједи над одром оца Луке, Владика Јоаникије је подсјетио да отац Лука потиче из честите и угледне породице познатих београдских интелектуалаца, која је старим поријеклом „из ових гора, из Васојевића и Жупе никшићке“.

Владика је нагласио да је о. Лука од ране младости трагао за Христовим лицом. „Тако се и опредијелио да упише Философски факултет – историју умјетности, и своје младе године је заправо посветио тражењи Христов лик. И када је Христа спрео кроз љепоту, он је полако почeo свега другога да се ослобађа. Иако тако свестрано образован, он се опредијелио да постане монах, јер је заправо то само и желио. А имао је пред собом свога духовног оца, Високопреосвећеног Митрополита Амфилохија, код кога је дошао још у Банат, у манастир Хајдучицу, и за којим је дошао у Црну Гору“ – казао је Владика будимљанско-никшићки.

Од Архимандрита Луке опростио се бесједом и његов духовни отац Митрополит Амфилохије. „Ево једнога младића, нашег Луке, који је питао Господа како да се спасе и чуо Његову ријеч. И не само чуо него је и послушао, узео крст свој и гредио за Њим, ево до последњег свога издисаја. Нека

буде благодарност Господу што нам га је подарио и послао међу нас. Нека је благодарност и цетињској и овој дајбабској светињи што га је пригрлила, којој је служио, благодарност и свима вама који сте данас дошли на ово свето сабрање да испратимо нашега оца Луку, молећи га да нас он и дочека кад ми, сваки у своје вријеме, будемо кренули овим путем на који је њега Господ призивао“, рекао је Митрополит Амфилохије.

Отац Лука (Анић) рођен је 17. септембра 1959. године у Дубровнику. Студије историје умјетности на Философском факултету у Београду свршио је 1983. Већ 1984. изабран је за асистента проф. др Миодрага Миће Јовановића, на одсјеку за историју умјетности. Код професора Јовановића је магистрирао 1991. на тему „Живот и дјело вајара Ђорђа Јовановића“. У јулу 1991. дошао је у Цетињски манастир и постао искушеник. Митрополит Амфилохије је у Цетињском манастиру искушеника Уроша Анића замонашио на Ивањдан 1993. године и дао му монашко име Лука. Владика Амфилохије је га је, такође у Цетињском манастиру, рукоположио у јерођаконски чин на Крстовдан 1995. г., а у чин јеромонаха у Цркви Св. Луке у Котору 22. октобра 1995. Митрополитовом одлуком отац Лука је постављен за намјесника Цетињског манастира на Лучиндан 1995. У том звању остаће све до 31. јануара 2010. У чин игумана Митрополит га је у Цетињском манастиру произвео на Петровдан 2000, а у чин Архимандрита на Лучиндан 2008. За оснивача и игумана манастира Св. Саве на Савиној Главици у Доњем Грбљу је постављен у јануару 2012. Почетком априла 2011. постављен је за в. д. настојатеља манастира Дајбабе код Подгорице.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

Из православне ризнице тумачења Светог Писма



Пут за Емаус: мозаик из базилике Светог Аполинарија, Равена

Пут у Емаус (Лк. 24, 13–35)

— први део —

gr Предраī Драīушиновић

Прича о ученицима на путу у Емаус је литературно веома пажљиво конципирана. Њена динамична радња, непосредност и јака симболика допринела је томе да буде веома често ангажована у теологији, црквеној проповеди и уметности.

Прича о ученицима који су, истог дана када је Исус пострадао на крсту, на путу из Јерусалима у Емаус сусрели Ваксрслог Исуса Христа налази се само у Еванђељу по Луки (Лк. 24, 13–35). Један кратак извод ове приче налази се у Еванђељу по Марку: „После тога јави се у другом обличју двојици од њих на путу, када су ишли у село. И они одошве те јавише осталима, али ни њима не повероваše“ (Мк. 16, 12–13). Ово је једна од најучинковитијих прича из Светог Писма Новог Завета у историји Цркве. Њена динамична радња, непосредност и јака симболика допринела је томе да буде веома често ангажована у теологи-.

ји, црквеној проповеди и уметности. Прича о „путу у Емаус“ је на ширем културолошком плану позната готово исто оно-лико колико и прича „о милостивом Самарџанину“.

Прича

Прича о ученицима на путу у Емаус је литерарно веома пажљиво конципирана. Читаоци, који од почетка знају да је непознати странац Васкрсли Христос, могу напето да прате развој догађаја са двојицом ученика који до краја не знају са ким разговарају. У средишту се налази дијалог Васкрслог Исуса са ученицима који је окружен уводним, при-

премним и завршним лите-
рарним целинама. У уводном
делу (ст. 13–14) наводи се пут
ученика у Емаус. Они се вра-
ћају из Јерусалима истог дана
када је Исус разапет на крст
и успут разговарају о свему
што се догодило. Док то тра-
је приближава им се Исус. У
првој уоквирујућој лите-
ратурној целини (ст. 15–19) Исус
отпочиње разговор са њима.
Они га не препознају. Он жели
да се укључи у њихов разго-
вор и пита их о чему призна-
ју. Реакција ученика није баш
пријатељска. Нерасположени
су због свега што се десило
и чуде се како је то непозна-
то странцу који им се обраћа.
Потом следи средишни део

приче (ст. 19–27) у коме се приповедају догађаји који су се десили, као и разочарење ученика. Следи Исусова реакција (ст. 25–27) која и затвара средишни део приче. У другом уоквирујућем делу приповеда се Исусова жеља да настави даље и инсистирање ученика да остане са њима на обеду. Приликом ломљења хлеба ученици препознају Исуса Христа, односно Христос допушта да буде препознат од њих (ст. 28–32). То је уједно и врхунац приче. Потом следи опис повратка у Јерусалим и приповедања догађаја Једана-есторици (ст. 33–35).

Христолошки мотив

Пре него што се посветимо објашњењу текста, констатујемо да се његова симболична снага, која га и чини једном од најупечатљивијих библијских прича, налази заправо у мотиву одсутног–страдалог и присутног–васкрслог Христа што је дубинско религијско искуство хришћанског живота. То је уједно мотив богоопознања. Ученици су у почетку сами и очајни, без Христа, потом су са њим, а да то и не знају. Они га слушају, али не знају ко је. Затим, он жели да оде; они га задржавају, да би га непосредно после тога препознали. Потом поново остају сами – он је „невидљив“ – али не потпуно: налазе се у заједници која верује у присутност одсутног. Врхунац приче у чину препознавања, односно *постијуне Христове присутиности* у тренутку „ломљења хлеба“, заједничког обеда који поприма евхаристијски карактер. То је моменат у коме Бог преузима иницијативу: непознати странац се открија као Васкрсли Христос који предстоји трпезом – пошто је он тај који ломи хлеб. Ученици га не би препознали да

им се није открио. У Светом Писму (24, 25–27) и ломљењу хлеба (24, 30–31) сажета је сва тајна богоопознања.

Тумачење 24, 13–14 (Увод)

На самом почетку наводи се да двојица ученика, истог дана када је Исус распет, иду из Јерусалима у једно село које се зове Емаус. Не наводи се ко су ти ученици. Један се касније идентификује као Клеопа. Можда су они припадници круга Седамдесеторице ученика који наводи једино Лука (Лк. 10, 1–20). У историји тумачења увек је било покушаја да се идентификује и други ученик. Тако се, на пример, често Симон Петар наводи као Клеопин сапутник. Било је и покушаја да се у другом, неименованом ученику, види жена, можда Клеопина супруга. Тај покушај се аргументује тиме што Еванђелист Лука радо наводи парове, мушки и женски, као на пример Лк. 1, 5–38 и 15, 3–10. Међутим, сви покушаји конкретне идентификације другог ученика остају у сфери хипотеза.

Дистанца између Јерусалима и Емауса која се наводи у тексту је 60 стадија (око 11 km). У неким преписима текста Еванђела по Луки наводи се другачија дистанца, наиме 160 стадија (око 30 km). Биће да је прво читање извorno, пошто се радња смешта у један дан, односно у исти дан. Ученици 60 стадија могу да пређу за неколико сати, док би 160 подразумевало готово читав дан. С друге стране, Еванђелист је тачним навођењем удаљености Емауса од Јерусалима желeo да укаже и на, за њега веома значајан моменат, да се јављања Васкрслог Исуса Христа одвијају у околини Јерусалима.

Где је тачно Емаус? Ово питање мучило је библијске

археологе вековима, а мучи их и данас. Назив „Емаус“ значи „извор“ или „врели извор“. Археолози су понудили пет места на којима би се могао налазити Емаус из приповести Еванђелисте Луке. У прошlostи је владало убеђење да је Емаус у ствари Амаус, грчки Никополис, који се налазио на путу из Јерусалима у Тел Авив, а који је познат и као Латрун. Проблем са овим локалитетом налази се у томе што је реч о граду, док Лука Емаус јасно назива „селом“. Надаље, Амаус је удаљен од Јерусалима око 30 km. То су тих 160 стадија који се могу срести у неким преписима Еванђела по Луки. У средњем веку било је покушаја да се нека места доведу у везу са библијским Емаусом, на пример Абу Гош у околини Јерусалима и Ел Кубеибех. Недостатак археолошких доказа чини ова места слабим кандидатима за Емаус. Одлучујући аргумент против њих је да не постоје докази да су се они у прошlostи називали Амаус или Емаус. Четврто место је Моза. Оно се налази на једном брдашцу на око 6 km од Јерусалима. Међутим, ако се Лукино мерење дистанце узме озбиљно, Моза је пре-близу Јерусалима да би била некадашњи Емаус, свега 30 стадија, дакле дупло мање од наведене дистанце. Коначно, у новије време предложено је место Бир ел Хамам. Оно би етимолошки било прихватљиво, пошто значи „врели извор“. Дистанца је такође слична оној коју наводи Лука, дакле око 10 km. Међутим, ни ово место још увек није прихваћено као библијски Емаус. Може се закључити, да још увек не постоје убедљиви археолошки докази на основу којих би се лоцирао Емаус.

—наставиће се—

Старозаветни великани вере

Вера као (у)гледање на Христа

(први део)

Јован Блајојевић

Зато, дакле, и ми кад имамо око себе ћелики облак сведока, одбацимо ог себе сваки тереш и треш који нас лако залиће.

Стривошћу трчише трку која нам предстоји, гледајући зачепника и усавршиштеља вере, који је уместо радости – која је била пред њим – поднео крст превезши срамоту и сео је са десне стране Божијег престола. Размислиште, дакле, о њему који је од трешника поднео такво пропаштење проплив себи, да не малакшиште и не клону душе ваше.

Јеврејима 12, 1–3

Нова целина почиње у Јевр. 12, 1 што показује и промена жанра. На бази историјске приповести аутор изводи богословско-пасторални закључак у коме је јасна његова жеља да подстакне и охрабри читаоце. Промена се, такође, примећује и у обраћању. Од трећег лица, које користи у поглављу 11, аутор се окреће употреби другог (12, 1–9) и првог лица (12, 3–4; уп. 12, 5.7.8.12.13), што је карактеристика Посланице у делу који претходи Химни вере (10, 35–39). Одељак карактерише префињени ораторски стил којим се постиже звучни ефекат. Врло успешно су искоришћени и метафорички изрази и снажне асоцијације којима се указује да су истрајност и поверење исправни хришћански одговор на текуће невоље.

Субјекат више нису *сведоци* издалеке или близке историје Израиља, већ хришћани који тренутно војују борбу коју су сведоци већ извојевали (12, 1.3; уп. 12,

5.7.9.12–13). Основа за ову промену од историјске нарације ка пасторалном саветовању постављена је већ у 11, 39–40, јер у наведеним стиховима аутор Посланице прославља сведочанство вере старозаветних сведока, али истовремено подстиче хришћане да у тој слави и сами учествују. Ова идеја се наставља у почетним стиховима поглавља 12. Стихови се, на неки начин, могу схватити као коментар закључка из претходног поглавља, што се потврђује и првим речима поглавља 12, јер формулатија *зато, дакле*, недвосмислено сугерише континуитет са ранијом нарацијом. Нови одељак, образован у хијастичкој форми, протеже се до Јевр. 12, 11, при чему потцеплина на коју се усредређујемо (ст. 1–3) истовремено представља почетак нове целине, али и средство њеног повезивања са претходном. Описи мучеништва из Јевр. 11, 35б.38 логички се настављају у 12, 1–3. Наставља се тема

истрајности у вери, али је нагласак са *сви они* (11, 39) премештен на *ми* (12, 1). Тиме је постигнут ванредно снажан ефекат личног обраћања. Зависни везник *зато, дакле* употребљен у оригиналном тексту није карактеристичан за Нови Завет (види: 1 Сол. 4, 8), али у класичној књижевности често је употребљаван као средство најаве закључка, што је значење које и овде има, јер заправо показује да позив које следи јесте последица ранијег излагања.

Кључна метафора употребљена у Јевр. 12, 1–3 је преузета из панјелинских атлетских игара, код којих је трка била једно од пет основних такмичења. Аутор, стога, користи управо трку као базу своје метафоре, што је било у складу са грчко-римским, али и јелино-јудејским учитељима етике, који су и сами употребљавали ову метафору. Слика је била доволно јасна да је могла да симболизује моралну борбу у коју се улаже максимални напор

праћен непрекидним усредсређењем на коначни циљ, и која у крајњем смислу има карактер мучеништва. Метафора коју употребљава аутор Посланице употребљена је и на другим местима у Посланици (5, 14; 10, 32.33; 11, 33; 12, 4.11) и Новом Завету уопште (нпр. Фил. 3, 13–15; 2 Тим. 4, 6–8). Употреба метафоре у Јевр. 12, 1–3, међутим, има извесне специфичности. Сцена, пре свега, дозива у сећање антички амфитеатар као природни контекст атлетских такмичења. Амфитеатар је имао низове трибина са којих је такмичења посматрала бројна публика. Тај моменат визуелне фасцинације не само атлетским такмичењем, већ читавом атмосфером стадиона аутор вешто употребљава да би својим читаоцима указао на три реалности које треба да посматрају.

Први поглед – поглед око себе

Аутор *Химне*, своје читаоце најпре позива да погледају на трибине амфитеатра подсећајући их да на њима не стоје хиљаде пасионираних навијача већ *штолики облак сведока*. У библијској терминологији сведок никад није пасиван посматрач. Оригинални термин је у хришћанској литератури рано почeo да се примењујe на мученике, и има за циљ да нас подсети на мученике који су описанi у Јевр. 11, 35б–38, који су својим сведочењем вере (мучеништвом) постали пример нама који сада ступамо на стазу коју су они већ прешли (види и паралелу између Јевр. 12, 1 и 4 Мак. 17, 10–24). Присуство оних који су већ победили је охрабрење за садашње учеснике трке. Значајно је да аутор користи метафору амфитеатра, али нагласак није на погледу *публике* усредсређеном на такмичаре, већ обрнуто. Аутор истиче квантитет сведока речима *штолики облак*, што сугерише да аутор међу сведоцима види не само наведене примере старозаветних

великане вере, већ и све оне које због недостатка времена и простора није могао да спомене (Јевр. 11, 32–38). Нагласак је, ипак, на изразу *облак* који је, у складу са античким стилским фигурама, употребљаван да би се нагласио квалитет описиване групе.

Сведоци вере описанi у Јевр. 11, заиста су величанствени примери који могу да буду надахнуће сваком хришћанској борцу у његовој животној трци. То су били људи који су се, попут свих других, па и нас данас, суочавали са најразличитијим животним искушењима, на личном, породичном и друштвеном нивоу. Можда се налазимо у искушењу да постанемо малодушни због тога што смо неком у нашој породици учинили неправду, па и страхујемо од његове освете. Охрабрење можемо да пронађемо у Јакову који у борби са Богом постаје Израиль, да би затим са сузама замолио опроштај од свог брата Иисава. Уколико је, са друге стране, неко у нашој породици био неправедан према нама и немамо снаге да му опростимо, надахнуће за тај чин можемо да пронађемо у величанственом примеру Јосифа. Можда нам се нуди одлична пословна прилика, могућност величанственог друштвеног успона, али под условом да учествујемо у модерном *еигипатском* *поробљавању* мноштва



Пророк Мојсије од Бога прима таблице Закона, средњовековна икона из манастира Свете Катарине на Синају

малих обичних људи. Етичка и морална дилема је јака, а пример који можемо да следимо је Мојсије. Можда, са друге стране, припадамо управо тој групи малих, обичних, и неретко обесправљених људи који живе *дан за даном*, у оскудици и немаштини. Охрабрење можемо да пронађемо у величанственим примерима пророка и свих оних који су живели сличан живот потуцајући се *по јамама и пећинама земаљским*, следећи пример великих праотаца – номада који нису имали сталног станишта, већ су вером гледали у будућност ишчекујући град есхатолошког Царства Божијег.

— наставиће се —

Поводом враћања посмртних остатака краља Петра II Карађорђевића у отаџбину

Повратак краља

Милан Сићарски

Последњи српски и југословенски монарх је владао у једном од најтежих периода наше историје, суочен са тешким изазовима тадашњег времена

Краљ Петар II Карађорђевић је рођен у Београду 1923. године, као први син краља Александра I и краљице Марије. Будући британски краљ Џорџ VI (1936–1952) му је био крштени кум. Средње образовање је, по завршетку основног, дворског, стекао у секуларној Сандроид школи у Вилтшајру, у југозападној Енглеској. Школовање му је, када је тек напунио 11 година, прекинуо атентат сепаратистичких, профашистичких терориста на његовог оца, практично творца Краљевине Југославије, током посете Француској, у Марсеју 1934. године. Бригу о малолетном Петру и његовој браћи Томиславу (1928–2000) и Андреју (1929–1990), као и о припреми Петра за ступање на престо, преузела је краљица Марија (1900–1961), која се као румунска принцеза, енглеског, руског, немачког и португалског порекла, удала за краља Александра 1922. године.

До Петровог пунолетства је краљевску власт вршило Намесништво, коме је на челу био кнез Павле Карађорђевић (1893–1976), Александров брат од стрица, син прослављеног српског, руског и француског официра кнеза Арсена Карађорђевића, брата краља Петра I. Чланови намесништва били су и Банаћанин др Раденко Станковић, до тада краљевски лекар и један од пионира модерне медицине на овим просторима, као и Далматинац др Иво Перовић, правник, обојица истакнути активисти у

време стварања Краљевине СХС. Др Станковић се касније оштро супротстављао уласку Југославије у Тројни пакт, па је и прогањан од нацистичких окупатора, а оба члана намесништва су последњу деценију живота провели у комунистичким затворима, осуђени због своје политичке каријере.

Кнез Павле, који је доминирао самим Намесништвом, за разлику од покојног Александра, није имао претензија на политичку моћ већу од оне која монарсима припада у парламентарним монархијама, сличним Великој Британији. У том периоду су Југославијом доминирали премијери – Милан Стојадиновић (1935–1939) и Драгиша Цветковић (1939–1941), обојица радикали, који су покушавали да земљу сачувавају од долазећег сукоба међу светским силама. Јединство државе, тј. лојалност Хрвата, Стојадиновић је покушавао да постигне коалицијом са водећим странкама Словенаца и босанских муслимана, па чак и споразумом са Ватиканом, коме се противила Српска Православна Црква, како би са те стране престала подршка сепаратизму. Цветковић се, међутим, споразумео директно са, тада најутицајнијим хрватским лидером, Влатком Мачеком. Тако је настала аутономна Бановина Хрватска, али је започети процес децентрализације и стабилизације државе брутално прекинут ратним хаосом у који је упадала цела Европа.

Одлука кнеза Павла, па и Цветковића, да Југославија 25. мар-

та 1941. године приступи Тројном пакту у време италијанске и немачке агресије на Грчку, довела је до масовних демонстрација и до војног удара 27. марта. Вође пуча, на челу са ваздухопловним генералом Душаном Симовићем, новим премијером, прогласили су краља Петра Другог пунолетним, дакле пуноправним монархом. Тако је Петар дошао на чело потпуно неспремне војске и државе чије је национално јединство било далеко од осигураног, која је агресији Немачке, Италије, Мађарске и Бугарске, започетој 6. априла без објаве рата и уз злочиначка бомбардовања, поклекла за свега 11 дана. Југославија није била окупирана, као многе европске земље у то време, већ је распарчана припајањем дела територије агресорским државама и формирањем квислиншких држава на остатку територије.

Краљ Петар II је, заједно са Владом, са Никишићког аеродрома одлетео у савезничку Грчку, затим у британску колонију Палестину, па у Египат (тада такође под британском доминацијом), а у јуну коначно у Велику Британију, придруживши се тако другим монарсима и владама окупиране Европе. Тамо је довршио школовање на престижном универзитету у Кембрију, а затим се придружио британском Краљевском ратном ваздухопловству.

На територији Југославије су већ током 1941. године формирана два ошtro супротстављена покрета отпора, који су поред бор-

бе са окупатором улазили у све суровији међусобни грађански рат – Југословенска војска у отаџбини (ЈВуО, популарно – Четнички/Равногорски покрет), на челу са пуковником, потом генералом и министром одбране Владе у изгнанству, Драгољубом Михаиловићем, и Народноослободилачка Војска Југославије (НОВЈ, популарно – партизани), на челу са лидером Комунистичке партије Југославије Јосипом Брозом.

Подршка савезничких властада ЈВуО је званично прекинута новембра 1943. године, захваљујући посвећености комуниста оружаној борби макар и по цену биолошког опстанка народа, мада су током те године нанели најтеже поразе супарничком покрету управо уз споразумевање са окупаторима, пошто је њихов примарни циљ било насиљно, револуционарно освајање власти. Подршку савезника су добили делимично захваљујући њиховој неверици у могућност да комунисти под вођством Сталјина завладају половином Европе, а делимично њиховој незаинтересованости за судбину тог дела Европе. Савезнички притисак је био пресудан да на чело Владе у изгнанству 1. јуна 1944. године дође лидер левог крила Хрватске сељачке странке др Иван Шубашић (једини бан предратне краткотрајне Бановине Хрватске), а под притиском Британаца краљ Петар је, коначно, прогласом од 12. септембра позвао снаге под командом генерала Михаиловића да се ставе под команду Јосипа Броза. Броз је крајем те године заменио Шубашића на месту председника Владе, а постао је и министар војске.

Уласком совјетске Црвене армије у Југославију, партизани су преузели контролу над практично целом њеном источном половином, укључујући и Београд, а почетком 1945. године краљ Петар II се одрекао свих политичких ингеренција у корист новог Намесништва. Намесници су овог пута били један од лидера Самосталне демократ-



Лево: краљ Петар II Карађорђевић, фотографија из 1944. године; десно: гроб краља Петра II Карађорђевића у Либертивилу

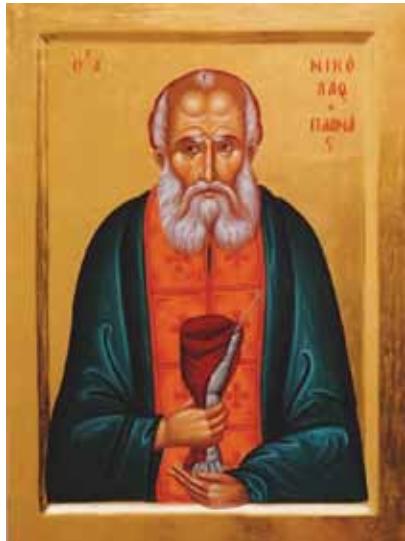
ске странке, Србин из Хрватске, адвокат др Срђан Будисављевић, хрватски добровољац у српској војсци у I Светском рату и борац против италијанског експанзионаизма др Анте Мандић, и др Душан Сернец, Словенац, бивши бан Дравске бановине. Политичка улога овог намесништва је била само формална, а фактички пуна власт комуниста је озваничена 30. новембра 1945. године, када је референдумом, спроведеним уз пуну контролу власти, укинута монархија. Улогу шефа државе је, у својству председника Народне скупштине, преузео др Иван Рибар, предратни демократа и председник Уставотворне скупштине Краљевине СХС, која је 1921. године донела тзв. Видовдански устав, а тадашњи комуниста и председник АВНОЈ-а.

Део историчара сматра да се краљ Петар II никада није одређао као престола, већ да је са њега збачен против своје воље, револуционарним путем. У сваком случају, последњи српски и југословенски монарх је владао у једном од најтежих периода наше историје, суочен са скоро невероватно тешким изазовима и на спољњем и на унутрашњем плану, са последицама нерешавања стратешких политичких питања од стране претходне генерације државника,

као и са неискреношћу савезника и безобзирношћу противника. Последице драматичног развоја догађаја из тог времена су поново на трагичан начин дошли до изражавају крајем 20. века и може се рећи да још увек нису отклоњене.

Краљ Петар се у изгнанству 1944. године оженио грчком принцезом Александром (1921–1993), која му је годину дана касније родила сина, данашњег принца Александра. Из Лондона ја са породицом прешао у САД, где је био један од најугледнијих припадника српске политичке емиграције. Преминуо је у Денверу 1970. године, а сахрањен је, као једини монарх на тлу САД, у цркви манастира Светог Саве у Либертивилу код Чикага, једном од најзначајнијих центара Српске Православне Цркве у расејању.

Посмртни остаци краља Петра II Карађорђевића су ексхумирани јануара 2013. године и пренесени у отаџбину, при чему је организована церемонија у којој су учествовали Њ. Св. Патријарх Иринеј, Њ.К.В. принц Александар и премијер Србије. Тренутно почива у Дворској капели Св. Андреја Првозваног на Дедињу, где му пошту одају многи грађани, а у мају је предвиђена сахрана у задужбини Карађорђевића, Цркви Светог Ђорђа на Опленцу.



Житије Св. Николе Планаса (1851-1932)

Прости пастир смиренних оваца

Бојан Теодосијевић

Отац Никола је знао да исправи, да прекори, да просвети душе – без говорничких проповеди, искључиво својим животом, својим присуством.

Рођен је на Наксосу 1851. године. Његови родитељи, капетан Јован и Августина, били су поприлично имућни али такође и добри људи, просте и чисте душе. Имали су имање са малом капелом у средини која је била посвећена Светом Николи. Мали Никола Планас би се веома често сакрио у капелу носећи чаршаф и појао колико је умео. Другим приликама би тамо сакупио своје другове и они би „служили“ Божанствену Литургију.

Научио је своја прва слова од свог деде, оца Георгија Мелисургоса. Под његовим утицајем Никола је научио да чита Псалтир. Пазио је на сваки покрет свога деде у светим олтарима док га је пратио током Литургија које је служио у безбројним острвским параклисима.

Једне зимске ноћи – како је отац Никола причао о свом детињству – породица је седела близу камина, када је малишан рекао своме оцу: „Оче, сада наш брод Еванђелистрија тоне близу Цариграда.“ Дрхтећи, отац је приупитao супругу: „Жено, шта говори ово дете?“ И заиста, у том трену је брод то-

нуо. Истог тренутка, да би отерао икакву помисао да поседује дар прозорљивости, он рече: „Сва мала деца имају предзначање“ (ово је тешко говорио јер му зуби још нису израсли).

Николин отац је умро млад. Тако он остаје без оца када је имао четрнаест година. Његова мајка га је затим повела са собом својој сестри у Атину. Настанили су се у радничком кварту, где је било доста грађитеља и радника Наксиота. У тескоби су проводили дане. Мајка је рибала куће да би опстали. Водила је са собом децу где год би радила јер се плашила Атине. Грозила се и саме помисли да они могу застранити.

Његово рукоположење

Када је напунио седамнаест година, мајка га је оженила добром девојком са Китере, Еленом Провелегију. Имали су једно дете. Отац Никола је рукоположен за ђакона у Цркви Преображења у Плаки 28. јула 1879. Пет година касније, 2. марта 1884, рукоположен је у чин свештеника у Цркви Светог Пророка Илије. У међувремену

се његова жена упокојила. Но сећи тако крст удовиштва, поверио је себе и свог сина Јована Божијем милосрђу. Није имао имовине јер је поделио своје имање са сестром, ставивши свој удео као јемство како би се један његов познаник избавио од дуга.

Био је милостив, и нису га интересовале световне ствари и блага. Ноћу и дању он се бавио божанственим службама у својој малој парохији Св. Пантелејмона у Нео Козмосу која се састојала од тринаест породица. Људи су га много волели. Његова простота, његова острвска побожност, његова љубазност, његова девственост, одсуство сребролубља су привлачили многе на свете службе. Свако је желео да му отац Никола благослови дом или радњу. Свуде је исао радосно; од аристократских домаова до најубогијих страћара, никада код себе није задржао ни драхму. Сиромаси су га увек чекали изван цркве, очекујући да им удали шта год да је имао у свом цепу.

Ипак, један свештеник без парохије, у сарадњи са члано-



2



3

1. Св. Никола Планас, икона

2. Св. Никола Планас у литији, фотографија са почетка 20. века

3. Св. Никола на улицама Атине – фотографија са почетка 20. века [извор: <http://synaxisstudy.blogspot.com>]

вима одбора Цркве Св. Пантелеймона, избаци га са парохије и пошаље га у Цркву Св. Јована („Ловца“, како су је тада звали) у Вулиагмени. Нова парохија је била врло сиромашна и састојала се од осам породица. Свештеничка плата му се састојала од једног комада меса угојеног јагњета које би добио на Месопусну седмицу или Божић. Ово му није сметало, управо зато што му је пост био најбитнији у животу. Докле год је имао цркву у којој је могао да служи, био је задовољан.

Сваке године, на празник Светог Пантелејмона, отишао би у свечеву цркву у Нео Козму и тамо служио бденије. Једне године, по његовим речима, разболе се и доби грозницу. Рођак му није дозволио да иде на његово уобичајено бденије, али је он из љубави коју је имао према светитељу ипак отишао. „Те ноћи“, према његовим речима, „после литије, ја сам се сав иссрпљен наслонио на Часну Трпезу. У магновењу грознице видео сам Свешта испред себе, младог и снажног, како држи малу чашу пуну лека. Он ми је рекао: ‘Попиј га, оче, да

би оздравио’. Узео сам му га из руке и попио га и потпуно оздравио. Грозница ме напустила. Изашао сам на царске двери и рекао: ‘Децо моја, био сам врло болестан данас, али управо ми је Свети Пантелејмон дао лек, ја сам га попио и оздравио’. Сви су поверовали у то и клекнули, величајући Светитеља.“

Његове Литургије и његови постови

Педесет узастопних година отац Никола Планас је служио сваког дана од осам ујутро до два поподне, без обзира на прилике. Чак ни англо-француска инвазија 1917. године није прекинула његов низ Литургија. По уским улицама Акропоља, у два поподне, он би служио по малим параклисима док му се зној сливао на свете одежде, као правом раднику Христовог винограда. Јео је само ноћу. Цео Велики пост је постио без уља. Као духовник није био строг по питању поста, али када је у питању био он сам, према себи је био врло строг. Једном му је неко дао мало чоко-

ладе и рекао му да је посна. Он ју је узео, пажљиво осмотрисао и рекао: „Да будем сигуран, ипак је узми ти!“ Помињао би имена на проскомидији сатима. Прво упокојене патријархе, митрополите, свештенике, ђаконе, Наксиоте, Атињане. Имена која би му дали помињао би месецима. С времена на време, његова духовна деца, да би му дала мало одушка, узимала би старе папираће и тајно их цепала, јер их је он носио са собом у сваку цркву где је служио. Ставио би их у две велике мараме и везао као замотуљак, а онда окачио себи о кук. Када би стигао кући, скинуо би их са кука – јер је имао два замотуљка, са именима и са светим моштима. Људи би га питали: „Какви су то пакетићи?“ Он би одговорио: „То су моји рачуни и уговори.“

Када би стигао у цркву, настала би пометња од начина на који су га људи дочекивали. Неки би му целивали руке, други руб његове мантије, а неки врх главе пошто је био низак. Већином је служио у Цркви Пророка Илије. На празнике би отишао у своју па-

рохију. У Цркви Св. Јована је била једна чистачица која није волела старца. Једног дана она му рукама показа вулгарни гест, и следеће ноћи усну Св. Јована који јој рече: „Шта ти је мој слуга то учинио, да га тако опсујеш?“ Потом ју је ударио по образу који је ујутру помодрио. Тог дана, када је отац Николај ушао у цркву, чистачица је дошла испред њега, пала на колена, замолила га да јој згази руке. Кротки пастир је само отишао у страну. Она је викала: „Згази их, оче!“ Опет јој је одговорио: „Али зашто да их згазим?“ Ово је потрајало неко време док јој коначно није опростио оно што је учинила, иако није ни знао шта је упитању.

Када је служио, желео је да све допринесе величанствености Божанске Литургије. Појао је са таквом усрдношћу да је могао да чује анђеле како поју са њим. Једном је питао своју духовну кћер да ли такође чује анђеле. „Не оче, не чујем их.“ Истог тренутка се показао и рекао себи: „Нисам смео то да кажем, нисам смео то да кажем...“

Током целих пола века током којих је служио Литургију без прекида, никада није остао без просфоре (свети хлеб који се користи на Светој Литургији). Увек би му просфору донела нека жена ноћ пре или би је направила нека оближња пекара. Једног дана је јутрење одмакло, а да није добио просфору. Послао је помоћнике да оду код једне жене за коју је знао да увек има просфора; претражио је све ормаре у олтару – ништа. Био је толико узне-мирен да је био на ивици суза. Одједном су га људи угледали како излази кроз царске двери носећи просфору (само печат, не целу погачу) која је била још топла и коју је нашао на Трпези. Потресен радошћу, усклик-

нуо је: „Децо моја! Видите какав ми је знак послao Бог!“ Сва чуда је називао знацима. Није се претерано бавио овим феноменима; сматрао их је природним, због своје велике вере. Није их често ни спомињао да људи не би имали превисоко мишљење о њему.

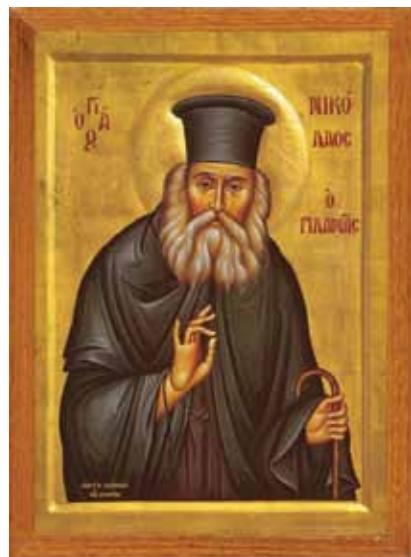
Његова светост

Деца која су била у цркви су га виђала како сија небеском светлошћу, како врши необјашњиве покрете руком или дуго стоји у средређен као да му се нешто дешава. Било је тренутака када је разговарао са светитељима или када би га прекрила рајска светлост. Често би га видели како не додирује земљу. Неки осмогодишњак је једном изашао блед из олтара и рекао својој мајци: „Мама, отац Никола је овога изнад земље!“, показавши јој руком колико високо је отац лебдео. „Не брини се сине, сви свештењици узлеђу тако када служе“, рече она и прекрсти се да би га смирила.

Деца би га видела тако да лебди јер је одбацио све материјално. Његов ум је био на висинама, са Оним Коме је служио, ни не окренувши се на оно што људи зову материјалним добрима. Када би понекад избила свађа у цркви, старац се скривао у олтар да не би учествовао. Када је једном саветовао једно од своје духовне деце како да суздржи гнев, рекао је: „Да ли мислиш, дете, да ја не знам да узвикнем? Знам, али мислим и на последице.“

Његово несреброльубље

Једном неко, коме је одслужио молебан, даде повећу количину новца у запечаћеној коверти. Истог тренутка ју је тако неотворену дао некој сиромашној жени. Човек који га



је даривао се наљутио и рече: „Ма, тај светац није хтео ни да погледа шта сам му дао!“ Много новца је пролазило кроз његове руке, али он ништа није задржавао за себе. Одмах би то дао као милостију. Много пута је и сам остајао без новца. Једном узе фијакер да га негде одведе, а не примети да код себе нема новца. Кочијаш га упита: „Нисте ли ви парох Св. Јована, оче Никола?“ „Да, дете моје, јесам.“ „Е па, онда нећу ваш новац, хоћу само ваш благослов!“ Други пут, неки људи су се расправљали о политици. „А шта ти кажеш оче?“, питали су га. Пошто се сабрао, хтеде нешто рећи, али је само изутио: „Ко је сада на власти?“ Ето колико је мало знао о световним стварима.

Лечење таштине

Отац Никола је знао да исправи, да прекори, да просвети душе без говорничких проповеди већ искључиво својим животом, својим присуством. Када се нека богаташица разболела, њена рођака је предложила да доведу оца Николу да јој очита молитву за здравље. Богаташичина ћерка је волела спољашњу угlađenost, па рече: „Хајде да доведемо неког угледнијег свештеника из неке

веће цркве, а не њега, он ће бити сав прашњав од цркве!“ Те ноћи је сањала оца Николу у златним одеждама како јој говори: „Да ли си сада задовољна, кћери?“ Изненађена, она се прену из сна и одмах нареди да позову оца да очита молитву за здравље. Када је ушао, ка њему је побожно дотрчала млада гостица. Одмах се сагнула да му целива руку, те јој он рече: „Да ли си била задовољна када си ме видела, дете?“ Изненађење и дивљење ју је целу потресло. Никада није очекивала такав прекор због своје таштине.

Још један догађај открива не-превазиђену веру и побожност коју је отац имао током вршења својих светих служби. Био је позван да причести губавца, али је болест уништила његове усне тако да није могао да куша Свето Тело Господње, и оно је пало са стране уста. Без двоумљења је старац клекнуо, покупио Божански Бисер који је пао и појео га.

У разним црквама где је служио, био је утеша и уточиште људима. Био је „свети мали старац“ који је ублажавао сваку људску бол. Његов углед се проширио по многим епархијама, те су му људи хитали са свих страна – да га чују како служи, да му целивају руку, да их он благослови.

Доживео је 84. годину живота, а да никога није оклеветао нити да је ико рекао нешто лоше о њему. Сви су га знали и поштовали његову свету личност. Када је пролазио, људи су га поздрављали скидајући шешире.

Његова кончина

Његов овоземаљски живот је достигао свој крај 2. марта 1932. године. Последњу Литургију је служио на Недељу блудног сина. Чим је пио из Свете Чаше осетио је несвестицу, те



Деца која су долазила у цркву виђала су га како сија небеском светлошћу...

су га одвели кући његовом сину Јовану и снахи Маригули, где су и очитане последње молитве за светог оца. Као птичица је предао своју свету душу Ономе Коме је служио током целог свог живота. Вести о тужном догађају су се брзо рашириле целом Атином.

Људи су хитали да целивају мошти преподобног старца. Сви су желели да целивају његову руку последњи пут. Архиепископ атински Хризостом Пападопулос је предложио да се сахрана обави ноћу, да би

сви могли да присуствују. Тако је и било.

Земни остаци Николе Планаса сахрањени су уз припрату Цркве Св. Јована. Мошти су му стављене у сребрни кивот у новој величанственој Цркви Св. Јована. Целог свог живота био је доказ божанске силе и мудрости коју Бог Творац даје онима који га воле и држе Његове заповести.

Отац Никола Планас је канонизован 1992. године. Помен му пада 2. марта.

Савремени проблеми нашег друштва

Суморна демографска слика Србије

Владимир Марјановић

Национални интерес у XXI веку јесте очување и заштита становништва од демографске катастрофе

Попис становништва, домаћинства и станови 2011. године у Републици Србији одржан је од 1. до 15. октобра. Према коначним резултатима, које је објавио Републички завод за статистику у публикацији *Старосӣ и пол.*, у Србији има 7.186.862 становника. Број становника се значајно смањио (за 4,15%) у односу на 2002. годину, када је био 7.499.001 становник. Осим тога, повећала се и просечна старост (која износи 42,2 године) за 2%. Просечна старост мушкараца 2011. године износи 40,9 година, а 43,5 година када је реч о женама.¹

У саопштењу Републичког завода за статистику стоји: „Удео лица старих 65 и више година у укупном становништву Републике Србије износи 17,4%, а удео млађих од 15 година је 14,3%, што указује на то да се налазимо у поодмаклој фази демографског старења. Најнеповољнија ситуација је у Региону Јужне и Источне Србије, где је скоро свако пето лице старије од 64 године.“²

Србија је суочена са очигледном демографском ерозијом, а њено становништво је све старије и тихо нестаје. Многобројни су узроци пада броја становника: висок број насиљних прекида трудноће, емиграција и одлазак у

¹ Попис становништва, домаћинства и станови 2011. године у Републици Србији, Књига 2: Старосӣ и пол., Саопштење за јавност, 14.12.2011. године, Републички завод за статистику

² Исто

иностранство, економска и политичка нестабилност и учесталост ратних сукоба.

Висока стопа абортуса

Према неким проценама, број насиљних прекида трудноће износи преко 150.000 у току једне године. Прилично либералан закон о прекиду трудноће, који је абортус учинио веома доступним, у великој мери доприноси оваквој ситуацији. У нашој земљи се много и често говори о борби против беле куге, али се на плану заштите права нерођеног детета не чини готово ништа. У многим европским земљама, попут Польске, Кипра, Ирске или Малте, абортус је и данас законски забрањен (карактеристичан је и пример Мађарске која је 2011. године усвојила Устав у коме пише да „фетус и ембрион подлежу заштити од тренутка зачећа“).

Наравно да у Србији није изводљиво законом забранити абортус јер би тако нешто било контрапродуктивно. Ипак, потребно је нешто учинити да би се заштитило право нерођеног детета на живот и оборила висока стопа насиљних прекида трудноће.

Када је реч о овој тематици треба бити веома опрезан и избећи сваку врсту моралистичке или шовинистичке осуде жена које су се определиле за насилан прекид трудноће. Проблем високог броја абортуса је проблем за који смо сви помало одговорни и

зато је потребно да се читаво друштво укључи у његово решавање. Потребна је озбиљна и широка национална стратегија која би за циљ имала афирмацију тзв. културе живота. Велики значај могу имати и едукативни програми који би имали за циљ да помогну мушкарцима и женама да се определе за рађање. Неопходно је створити услове и за комплементарност пословних обавеза и породичног живота. Декларативну заштиту брака и породице и краткорочну финансијску помоћ и олакшице треба да замени активна и дугорочна демографска политика афирмације традиционалних породичних вредности на свим друштвеним нивоима, чија ће се делотворност показати и у пракси. Економски услови и материјално благостање јесу веома важни, али не и најважнији када је у питању подстичање рађања. Многе економски развијене земље суочавају се са проблемом ниског наталитета. Парадоксално, богата друштва су често сиромашна децом и више је него јасно да је питање ниског наталитета пре свега питање вредности у одређеном друштву.

Одлазак у иностранство

Млади и образовани људи, који би требало да заузму најзначајнија места у српском друштву, већ десеценијама одлазе у развијеније земље, у којима имају прилику





Фото: Маријана Петровић

да се животно и професионално остваре и обезбеде себи или својој породици миран и квалитетан живот. Процењује се да српска дијаспора броји између 4.000.000 и 5.000.000 људи и углавном је заступљена у земљама Западне Европе, Северне Америке и Аустралије. Нарочито одлазак висококвалификуваних стручњака има катастрофалне последице за земљу јер то значи губитак највреднијег дела становништва. За многе Србија није добро место за живот, не само због економске неразвијености, већ и због константне ратне опасности и укупне друштвене нестабилности.

Ратна страдања

Србија је само у току двадесетог века доживела две велике демографске катастрофе. У Првом светском рату је изгубила око 1.200.000 становника (највећим делом мушкараца). У Другом светском рату у Југославији је према званичним подацима погинуло 1.706.000 (највећим де-

лом Срба). Ако се у обзир узме и број погинулих, рањених и расељених у току ратова деведесетих година, може се разумети данашња суморна демографска слика. Ратна страдања у прошлости су један од разлога због којих је данас биолошки опстанак српског народа доведен у питање.

Потребно је окренути се разумној националној политици заснованој на мирољубивости и дипломатској активности. Србија мора да избегава ратне сукобе, нарочито са великим силама, уколико жели да сачува и обнови своје становништво. Патриотизам у будућности мора бити тако концептиран да подразумева спремност да се за свој народ и земљу ради и живи, а не гине и умире.

Могућност демографске обнове

Демографи процењују да ће на следећем попису, предвиђеном за 2021. годину, број становника бити још мањи него на последњем попису. Најважнији српски наци-

онални интерес у XXI веку јесте очување и заштита становништва од демографске катастрофе, ратова и економског пропадања. Адекватан одговор на реалну могућност биолошког нестанка српског народа јесте у радикалној промени владајућег система вредности. Не може се становништво демографски обновити ако се садашње и будуће генерације васпитавају на вредностима индивидуализма, егоизма и материјализма. Излаз је у духовној обнови, јачању хришћанских, породичних вредности и чврстом традиционалном систему вредности прилагођеном новим околностима, новом времену и новим искушењима.

Извор: *Попис становништва, домаћинства и становова 2011. године у Републици Србији, Књига 2: Стваросћ и њол*, Конференција за новинаре 14. децембар 2012. године, Републички завод за статистику, http://media.popis2011.stat.rs/2012/publikacije/Saoステnjе14%20decembarKnjiga2%20_sr.pdf – приступљено 31. 1. 2013. године.

Зорица Зец

Волф, Пут ка Истини

Београд, Армон 2011.

216 стр.; 21 см

ISBN: 978-86-84917-23-4

Необичан роман у неубичајена времена. Када бисмо говорили најкраће о роману, могли бисмо да кажемо:

Била једном једна аустријска новинарка Наталија Крајсвег, пушта мржње према српском народу; много је чинила и трудила се да се о Србима чује лоше. Одакле толика мржња према Србима? То је најпре мржња према православљу. А зашто? Зато што је атеиста из ње доживео највећи пораз. Из такве атеистичке породице, њен муж Волф упознаје православну Српкињу, Магдалину, која утиче на њега да се крсти и ступи у Православну Цркву. Рецимо да је у питању само крштење, али није – њен муж се замонаши у неком српском манастиру, и штавише узвиси се до таквог смирења да добија велику схиму!

Препуна такве мржње, покушавајући да врати свог мужа са залуталог пута, она приповеда о Србији и о православљу врло отворено и смело – говори о питањима вере, мржње, политику, љубави а из Волфових дневних записа сазнаје праву истину. И

ако има елемената љубавног, социјалног, психолошког, политичког романа, неко од читаоца може одредити књигу и као есеј.

Али аутор каже да ово није љубавни роман – иако говори о љубави, ово није религиозни роман – иако говори о религији, ово није политички роман – иако говори и о политици... ово је роман уперен против бројних људских глупости.

Само на изглед чини се да је ово једна од прича коју смо толико пута чули, видели у филмовима, опевали у песмама. Може бити да је ово прича о љубави о којој свако од нас по мало сања, о религији о којој увек постоји интересовање, о вери и духовном бићу за које мислим да је најважније за разлику од оних који мисле да је вера секундарна ствар...

Ово је прича о политици која нам свима одређује живот – признали то ми или не, о политици која нас дели, удаљава... Прича о Доброти и злу, о Богу и Ђаволу... прича о опседнутости материјалним... Врло храбро исповедање главне јунакиње, или ауторке... свеједно је... Битно је уметничко дело као исповедно дело, јер свако од нас има потребу да се исповеди, поготово када је тешко.

Могућност правог исповедања и приче тема је за себе. Али и о томе говори овај роман састављен од приповедака, где свака приповетка има посебан наслов, као мало поглавље које отвара сва нова поглавља.

Једноставним језиком наратор нас уводи у могући свет, об-



јашњавајући да је овде све и могуће и немогуће, видљиво и невидљиво, десило се или се није десило... Али тврди да су житија свакога од нас позната и да се свакоме од нас могло понешто од овога десити.

Аутор показује изузетан дар, таленат запажања, интелектуалну храброст, критички дух, оштроумност, смисао да антиципира права и суштинска питања све оно што је потребно за правог књижевника који се не мири са идеократским мишљењем; аутор описује пуноју димензије православног српског народа, сву дубину, ширину и лепоту православља, истински амбијент живота у Православној Цркви. Позива све нас да кренемо на пут ка истини – да спознајмо Бога живећи у литургијским оквирима: једино тако можемо говорити о путу ка истини – да свецелосно себе предамо нашем Творцу. Аутор је ослобођен сумишних цитатологија; користи мали или одабрани број бисера почев од Светог Писма, Светог Владике Жичког Николаја, Светог Јустина Ђелијског и Блаженопочившег Патријарха српског Павла. Аутор не интерпретира друге, не заклања се иза ауторитета, прихвата ризик и храброст да јасно и уверљиво говори оно о чему многи ћуте.

Бакон mr Далибор Бранзеи



Отац Јован Мајендорф
Брак – православна перспектива
Отачник, БЕОГРАД 2012.

МАЈЕНДОРФОВА КЊИГА је драгоцена свакоме ко се интересује за хришћанско поимање брака. У њој аутор истражује значења које је брак имао у јудаизму и Новом Завету, раној Цркви и римском праву, светотајинском животу и, на крају, савременом друштву. Теме којима се бави јесу други брак, мешовити бракови, развод, абортус, планирање породице и родитељство... Ова књига је од нарочитог значаја како за свештенство тако и за венчане и оне који се припремају за свету тајну брака.

Из старог Православља

Да не буде рата међу Хришћанима

Мон. Абелар, председник Епископата Јужне Америке, и о. Роже Игуман Тезе-а, издали су заједнички апел:

„Удружимо наше слабашне гласове у захтеву да се обустави рат међу Хришћанима. Да бисмо учинили да Земља и Црква буду насељиве престаним са ратом.

Земља више није погодна за живот, свет је разједињен злоупотребом људске слободе. Милиони људи су гладни, зар није дошло време за Хришћане и све друге да се ослободе идеологија и одбаце лудило у расипању енергије која је тако битна да би се свет учинио људским!

Међу Хришћанима као и међу атеистима, много снаге се троши на изградњи апстрактног, идеалног друштва. Крајем дана настају многе идеје, али се за човечанство не појављује ништа конкретно. Обично надмудривање, као светски феномен у друштву и Божјем народу, постаје нека врста идеологије за себе, а не више конструктивна критика. Кад оно постане само себи циљ, оно се претвори у сектантску струју и чини немогућим стваралачки полет човечанства.

Па ипак желимо да уловимо пророчански глас у толиком младом свету који је загрејан за миротворство чак и путем силе“. Ако они остану у Цркви Христовој, као квасац јединства за читаво човечанство, Јеванђеље ће бити то које ће се њима сваким даном проверавати, подстичући у сваком заносу који је увек стваралачки.

Сваки човек је стваралац. Том способношћу он може да сагради овај свет и учини га братским кроз дела мира и пружања братске помоћи.

Чините дела мира, сада се на све стране догађају раздори међу Хришћанима и чак нови потреси до те мере да чине и Цркву местом на коме се не може живети. Хришћани у рату једни против других не могу тврдити да доносе мир на Земљу, нити да отклањају узроке рата, нити могу искористити своју снагу за преображај друштва што је једнако потребно у јужној као и северној хемисфери која се делимично обогатила на рачун сиромашних земаља, између осталог, куповином основних сировина по малој ценам у овим јужним земљама.

Како зауставити рат међу Хришћанима? Нека се Хришћани реше да у току једне године често заједнички обедују са Хришћанима који заступају супротне ставове, најпре са онима који припадају њиховој цркви: рецимо, католици са католицима, нека настоје не толико да убеде једни друге, него нека се потруде да схвате идеал који



је у дубинама срца другог човека. Иначе, екуменизам, као свака велика племенита идеја, може постати сектантски унакажена, ако се она натура другом човеку са комплексом чистунства, непомирљивости и самозадовољства.

Чините дела братске помоћи. Делити наша добра обострано значи радити на такав начин да Јужна Америка не буде само нуз-производ, па ни духовни Европе; ако је удео у доприносу једнострани, он онда отуђује...

Као први знак обостраности у доприносу, Јужноамериканци ће настојати да помажу сиромашне у Европи. Са друге стране, нека Европљани барем у почетку помогну предузећа у Јужној Америци, која би се касније финансијски осамосталила: изградња станове, пољопривредне организације, итд. Кад би Европљани пристали да дају 1% од своје зараде у ову сврху, стање у Јужној Америци кренуло би увељко на боље.*

*Кардинал Силеа, надбискуп Сантјага, Чиле, и други јужноамерички бискупи потписали су овај апел.

(С енглеској: P. P.)

Православље – новине Српске Патријаршије, година II, број 45, Београд, 30. јануар 1969. г. стр. 9.



СРБИЈА

Теслин телефон

„Ускоро ће бити могуће, на пример, да пословни човек у Њујорку диктира упутства која ће се истог трена откуцана појавити у Лондону или негде другде. Моћи ће седећи за својим столом да разговара с било којим телефонским претплатником у свету. Биће потребно само ношење инструмента приступачне цене, не већег од сата, који ће свом носиоцу омогућити да чује било где на мору или копну на удаљености од хиљаду миља. Моћи ће да се слуша или шаље говор или песма у најудаљеније крајеве света. На исти начин било која врста слике, цртежа или штампане ствари моћи ће да буде пренесена са једног на друго место...“

Овим речима је Никола Тесла, почетком 20. века, пре више од 100 година, у чланку „The Future of the Wireless Art“ (објављеном 1909. г. у Walter W. Massie & Charles R. Underhill, *Wireless Telegraphy & Telephony*, стр. 67–71) описао оно што данас називамо мобилна телефонија и бежични интернет.

Век касније, тим инжињера и студената електротехнике, на челу са Београђанином Александром Стибиљем, нада се да ће – како су ових дана пренеле Политика, Б92 и друге домаће медијске куће – развити нову врсту мобилног телефона који ће омогућити бесплатне позиве, поруке и претраживање светске мреже. Као је у разговору за наш лист рекао г. Стибиљ, нови телефон је добио име по Николи Тесли, научнику који је променио свет и начин на који живимо, и зове се „Тесла СГ телефон“.

Према речима нашег саговорника, Тесла СГ телефон је телефон који ће својим корисницима омогућити да потпуно бесплатно и без оператора (сим картице) комуницирају са дру-

гим корисником овог уређаја, или да у сваком тренутку бесплатно сурфују интернетом. Оно што овај телефон чини другачијим од осталих мобилних телефона јесте нова врста технологије, звана „сви приступи омогућени“, која ће овај телефон учинити револуционарним.

Пројекат је, каже Стибиљ, стављен пред извршну фазу. Тренутно се ради на производњи два прототипа који ће показати функционалност ове технологије. Да би се овај пројекат довршио потребна су одређена средства, те су чланови тима покренули акцију за прикупљање новца.

Стибиљ каже да је телефон назвао по Тесли јер технологија на којој се заснива веома личи на неке идеје које је велики научник имао још пре сто година. „Велики део технологије јесте заснован на идејама тог великог човека, и желим признати да је он урадио скоро половину мог пројекта“ – каже Стибиљ. Тесла телефон неће коштати више од 150 евра када се појави на тржишту, а план је да се то додги до краја ове године. Уколико дотле буду развијени прототипови, телефон би се брзо могао наћи у серијској производњи.

На питање како све ово може да функционише, наш саговорник каже: „Желео бих да се извиним свим вашим читаоцима, јер у овом тренутку могу да кажем само мало о томе. Наша технологија ће користити слободне фреквенције преко којих ће генерисати сопствену конекцију са Тесла сервером, који ће даље обрађивати податке за кориснике Тесла телефона и слати повратну информацију. То је укратко. Надам се да ћете и ви, али и ваши читаоци имати мало стрпења за овај пројекат. И желим да знate да сам вам захвалан на томе.“ – додаје Стибиљ.

Више информација на
www.indiegogo.com/teslaphone

САД

Нови јунаци стрипа

Како преносе *Новости*, према плановима савремених америчких цртача стрипова, нове генерације ће добити нове суперхероје – научнике

који су заслужили да се нађу у таквим улогама.

Оно што су за данашње родитеље били Супермен, Спајдермен и Бетмен, за будуће поколења ће бити највећи умови 20. века, па су тако научници попут Николе Тесле, Алберта Ајнштајна и Марије Кири „преображени“ у суперхероје. Уз нове улоге и занимљиве костиме, дизајниране сходно епохи у којој су поменути научници живели, овим генијима су осмишљена и одговарајућа имена – Тесла је преименован у суперхероја „Високи напон“, Ајнштајн у „Доктора Е“, а Марија Кири у „Мадам Радијацију“, преноси сајт www.novosti.rs.

Теслин гениј, али и његова особеност и чињеница да је био нетипичан научник и проналазач, учинили су га мистериозним и инспиративним карактером одговарајућим за популарне жанрове фикције. Насупрот А. Ајнштајну и Марији Кири, слабо признат и цењен током свог живота, Тесла је добио значајно место у поп-култури – као лик у популарној књижевности (почев већ од литерарних дела са самог почетка 20. века), филму, стрипу, видео-игрицама... У тзв. „стимпанк“ подјанру научне фантастике, изуми Николе Тесле и њихов утицај на свет се често јављају као мотив.



КЕЈП КАНАВЕРАЛ

На Марсу

Дана 8. фебруара сонда „Кјуриосити“ Америчке свемирске агенције (NASA) започела је прво бушење стене на Марсу, ради прикупљања узорака за анализу која би требало да покаже да ли су на овој планети, најсличнијој Земљи у Сунчевом систему, икада постојали услови који би одговарали одржанају и развоју живота. Како преноси Ројтерс, сlike послате са Марса приказују рупу од

око 1,6 см ширине и 6,4 см дубине – у седиментној стени који изгледа као да је била у контакту са водом.

У саопштењу Агенције се истиче да је ово први пут да робот буши тло Марса како би се дошло до узорка материје. Бушењем стене извучен је сиви прах чија ће хемијска својства касније бити пажљиво испитана и анализирана.

Летелица „Кјуриосити“, носећи са собом и возило специјално дизајнирано за кретање по површини Марса, спустила се на Марс 6. августа прошле године. Циљ њене двогодишње мисије је да, између осталог, прикупљањем узорака истражује да ли су на овој планети икада постојали услови који би погодовали одржавању живота. За више информација о истраживању Марса, посетите: <http://www.nasa.gov/msl> и <http://mars.jpl.nasa.gov/msl/>.



НОВИ ЗЕЛАНД

Сајбер Робин Худ

Оснивач сајта *Megaupload.com* Ким Дотком (рођен у Немачкој 1974. г. као Kim Schmitz) покренуо је нови сајт за дељење фајлова, само годину дана пошто што је у Америци оптужен за пиратерију која је индустрију забаве оштетила за 500 милиона долара. Дотком је 19. јануара, на годишњицу забране *Megauploada*, објавио покретање сајта *Mega* (<https://mega.co.nz/>).

Megaupload, покренут 2005. године, био је један од најпопуларнијих сајтова за дељење фајлова – док га нису угасили амерички тужиоци, оптужујући Доткома и још неколико званичника из компаније за милионе нелегалних преузимања фајлова.

Америчке власти покушавају да испоставују екстрадицију контролерског Доткома са Новог Зеланда, где се овај налази на слободи уз кауцију.

Заборављена Ћирилица

Овако, међу нама, како уверити националне мањине, њихове представнике и домаће душебрижнике да ћирилични показивачи праваца на градским аутобусима у Новом Саду не представљају напад на њихова права нити, пак, изазивају потребу ових других да се јављају као њихови браноци? Ћирилица на аутобусима никога не угрожава, никоме не прети нити је то њена намера. Ћирилица је малтене заборављена, недовољно коришћена, а сад је представља и небитну ставку око које се не треба ни борити, јер наводно представља тачку раздора између нас и њих, а све чешће и између нас и нас. И уместо да будемо сложни у намери да је постепено вратимо у свакодневну употребу, поносни на своје писмо, ми се расправљамо да ли то крши нечија права у држави која једино што уме, што зна и што непрестано и чини, а то је да води рачуна о туђим, али не и о сопственим правима. И како онда тако несложни да разуверимо припаднике националних мањина да ово није жеља нити намера да се њима ускрате било каква права, него жеља и потреба да се остваре наша?

Биљана Пантeliћ, студенткиња, Нови Сад

Политика, 25.1.2012. године

Тужиоци сматрају да је Дотком зарадио десетине милиона долара, док су творци филмова и музичари изгубили око пола милијарде долара од ауторских прихода.

Mega, као и његов претходник, корисницима омогућава да складиште и деле велике фајлове. Нуџи драгенд-дроп алатке уз 50 гигабајта бесплатног простора, што је много више него што нуде сервиси попут *Droiboksa* и *Gul drajeva*. Интересовање за *Mega* сајт је велико, па је само 14 сати од његовог лансирања на њему регистровано пола милиона корисника.



МАЂАРСКА Обнова иконостаса

Како преноси *Blic* (www.blic.rs), конзерватори Галерије Матице српске и Покрајинског завода за заштиту споменика културе Војводине

покренули су петогодишњи пројекат обнове монументалног иконостаса Арсе Теодоровића из Саборне цркве Свете Тројице у Будимпешти. Храм је током Другог светског рата бомбардован и тешко оштећен, а потпуно је срушен 1949. године. На срећу, иконостас је сачуван и сада га у деловима чува Епархија будимска.

Даниела Королија Цркењаков, конзерватор Галерије Матице српске, каже да посебан изазов представља концепт излагања и презентације овог иконостаса, будући да црква не постоји, а димензије иконостаса су такве да се за његову презентацију мора пронаћи јединствен музеолошки и конзерваторски концепт, „будући да је само централна икона иконостаса висока 2,8 метара, а урађена је на једном комаду дрвета; украсни медаљони на врху иконостаса су пречника око једног метра...“ С обзиром на комплексност проблема и значај иконостаса и простора коме је припадао, осмишљен је пројекат у партнерству више реномираних институција, које су својим досадашњим радом доказале највише дomete у заштити и презентацији наслеђа. „Предвиђено је да пројекат траје пет година, с тим да се конзерваторски радови заврше у четири фазе, у току четири узастопне године“ – рекла је она за *Blic*.

Извор: www.blic.rs

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Пешровић



ВАТИКАН

Папа се повлачи

Папа Бенедикт XVI је најавио да се повлачи са места поглавара Римокатоличке цркве, пренеле су агенције а потврдио Ватикан.

Како преноси Танјуг, портпарол Ватикана Федерико Ломбарди изјавио је за агенцију АФП да ће се Бенедикт XVI повући 28. фебруара. Сам папа је изјавио да „његова снага више није задовољавајућа, због поодмаклих година“. Папа додаје да је „у потпуности свестан озбиљности свог поступка“. Бенедикт XVI ће тако постати први папа који је поднео оставку у протеклих неколико векова.

— Папа је најавио да ће напустити своје место 28. фебруара у 20 часова. Тада почиње период „празне столице“ (*sede vacante*) — рекао је Ломбарди. Период „празне столице“ наступа у случају смрти папе или његове одлуке да се одрекне тог места. Садашњи папа Бенедикт XVI је дошао на чело Римокатоличке цркве у априлу 2005. године, после смрти папе Јована Павла II. Бенедикт XVI је један од најстаријих поглавара у историји Римокатоличке цркве: у априлу пуни 86 година.

Италијански кардинал Анђело Содано, декан Колегијума кардинала, рекао је да је папина најава „гром из ведра неба“.

Папина абдикација се у историји Римокатоличке цркве десила све га два пута. Целестин V је био први папа који је добровољно абдицирао давне 1294. године, после свега неколико месеци на папском престолу (изабран је у јулу а абдицирао у децембру исте године повукавши се у испосништво). Добровољна абдикација се поновила и 1415. године, када се у окончању римокатоличког тзв. „западног раскола“ повукао папа Гргор XII.

Из Ватикана стижу најаве да ће током марта бити одржана конклава – окупљање кардинала ради избора наредног папе, а избор ће – како је рекао портпарол Ватикана Федерико Ломбарди у својој изјави за медије – вероватно бити познат до Вајсбрса, 31. марта. Према његовим речима, конклава би требало да буде организована 15 до 20 дана по оставци папе Бенедикта XVI.



СИРИЈА

Нови Патријарх

Како преноси веб-сајт Инфо-службе СПЦ, на Светој Архијерејској Литургији у Цркви Светог Крста у Дамаску устоличен је нови првојерарх Антиохијске Патријаршије. Новоизабрани Патријарх Јован Јазиги изабран је за новог патријарха Антиохије и читавог Истока после упокојења Патријарха Игнатија прошлог децембра.

Током литургијског сабрања у Цркви Светог Крста у Дамаску, Патријарх је рекао да ће се залагати за мир и молити се за јединство. „Ми смо сигурни да ће Сирија наћи пут до спасења кроз дијалог и мирно политичко решење“, додао је Патријарх на церемонији устоличења која је уживо преношена преко сиријске државне телевизије.

Извор: <http://www.spc.rs/>

РУСИЈА

Еколошке теме

Свети Архијерејски Сабор Руске Православне Цркве заседао је 2–5. фебруара ове године у Саборској сали Храма Христа Спаситеља у Москви. На овом заседању СА Сабора РПЦ окупило се 290 руских архијереја.

У раду Сабора у разматрање су узета многа актуелна питања, попут уређења саме Руске Цркве,

оснивања нових епархија, избора патријарха, пастирских проблема у савременом друштву, као и питање нашем добу својствене еколошке кризе.

У свом обраћању вернима РПЦ, Сабор опомиње да одговорност за стање целокупне Божије творевине сносе сви људи, и да је еколошки проблем брига читавог човечанства. „Реалну алтернативу потрошњи“ – разлогу иссрпљивања природних добара – „представља хришћански живот“, каже се у саопштењу СА Сабора РПЦ на ову тему (о овоме детаљније можете читати у наредном броју *Православља*).



ВЕЛИКА БРИТАНИЈА

Необични врт

Британски фармер Питер Ганер (Peter Gunner), стар 63 године, провео је многе године садећи, орезујући и негујући свој засад од више хиљада стабала врбе, како би на тај начин – редовима врба – на својој парцели величине 7 акри (= око 3 хектара) исписао хришћанску поруку која ће бити читљива са неба.

Како пренеси британски *Telegraph* (<http://www.telegraph.co.uk/>), Питер је овај врт однеговоа на свом имену у близини Вајтсмита (Whitesmith) у Источном Сасексу, где живи са својој супругом Фејт (Faith = енгл. *Beda*).

Одабрао је стих из Јн. 14, 6, где Христос, одговарајући на Томино питање „Како можемо знати пут?“, каже: „Ја сам Пут, Истина и Живот“.

Питер је помоћу рачунара израдио скицу натписа на својој парцели, користећи компјутерски симбол „@“ уместо енглеског „the“. Пријатељи су му помогли да засади хиљаде садница које је распоредио према скици. Након година бриге и старања о засаду, открило се и његово дело.





У МАЛОМ ПОГАНЦУ

Признање Архм. Гаврилу

Дан уочи Савиндана, 26. јануара 2013. године, чланови Српског националног вијећа Опћине Соколовац одржали су у Малом Поганцу, уз присуство више гостију, традиционалну годишњу прославу крсне славе – Светог Саве. Том приликом је Архимандриту оцу Гаврилу (Вучковићу), настојатељу манастира Лепавине, уручено признање СНВ за „велики допринос очувања вјере, идентитета и људских вриједности“. Признање је предао Ранко Врећица, предсједник СНВ Опћине Соколовац. Отац Гаврило се захвалио: „Хвала Српском националном вијећу на овом лепом признању, оно за мене много значи. Ја сам у манастиру Лепавини већ 28 година, заједно са народом који живи у овом крају. Манастир је од самог настанка био духовни центар православних верника овог краја. Данас је наш и ваш манастир познат широм православног света, зато на ово признање гледам као на признање и свим мојим духовним учитељима“. На прослави је био присутан и начелник Опћине Соколовац, г. Владо Бакшај, који је рекао: „Живимо овдје, ту смо, ту ћемо и умријети, и према томе се требамо и понашати. Опћина Соколовац мора скрбјети за све своје грађане, за све мјештане, наравно и за ову заједницу, коју ми као католици поштујемо, као што и она (поштује) нас“. Услиједило је освећење и резање славског колача, принесеног у част Светог Саве, а прослава је потом настављена дружењем за славском трпезом.

Извор: <http://manastir-lepavina.org>

У МАНАСТИРУ РУЈАН

Парастос Вл. Хризостому

У суботу, 26. јануара 2013. године, на оданије Богојављења, у мана-

Одлука Светог Архијерејског Синода – 24. јануар 2013.

Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве, на својој седници 24. јануара 2013. године, донео је ову одлуку:

С обзиром на одређене особености Типика Православне Цркве у 2013. години, умолити Високопреосвећену и Преосвећену господу епархијске архијереје Српске Православне Цркве да преко подручног им свештенства, обавесте верне:

- да ће спомен на Прво и друго обретење главе Светог Јована Креститеља, који ове године пада у суботу месопусну, 9. марта/24. фебруара, бити обележен у петак, 8. марта/23. фебруара (Велики типик, саставиоprotoјереј В. Николајевић, 46a);

- да ће спомен Светих 40 мученика Севастијских (Младенци), који пада у петак I седмице Часног поста, 22/9. марта, бити обележен у недељу сиропусну, 17/4. марта (Велики типик, саставиоprotoјереј В. Николајевић, 46a); а

- да ће празник Преноса моштију Светог Николаја Жичког, који пада на Велики петак, 3. маја/20. априла, бити обележен у уторак Светле седмице, 7. маја/ 24. априла (с обзиром на то да спомен Светог великомученика Георгија пада у Васкршњи понедељак).

Извор: <http://www.spc.rs>

стиру Рујну служен је парастос по-водом четрдесет дана од упокојења блажене успомене Епископа жичког Хризостома.

Епископ шумадијски Јован служио је Свету Архијерејску Литургију, уз саслужење Епископа крушевачког Давида, игумана манастира Студеница Архимандрита Тихона, архимандрита Арсенија, изасланика манастира Хиландара јеромонаха Доситеја, архијерејског заменика protoјереја-ставрофора Љубинка Костића, архијерејског намесника ужишког, protoјереја-ставрофора Милоша Босића и старешине ужишке цркве protoјереја Зорана Јанковића.

На Литургији се Владика Јован обратио беседом у којој је подсетио на велики подвиг епископског служења Владику Хризостому.



Након Свете Литургије служен је парастос блаженопочившем Епископу Хризостому, као и помен на његовом гробу. Пригодном беседом обратио се Владика Давид, нагласивши да је Владика Хризостом био монах и велики монахолубац, да је

одисао светогорским предањем и предањем свих монаха, а пре свега монаха Срба.

Упокој, Господе, душу уснулог слуге свога Епископа Хризостома и учини му вечан спомен.

*Из канцеларије Епархије жичке пропођакон Ђорђе Лазаревић
Извор: Епархија крушевачка*



У ВУКОВАРУ

Прослава Светог Саве

Живот православних Срба у Вуковару помиње се у 16. веку, а према подацима из 1733. парохија вуковарска датира с почетка 17. века.

За време последњег рата оба православна храма у Вуковару су била оштећена, а Саборни храм је био миниран и скоро потпуно уништен. Данас, трудом вуковарских пароха и Епископа Лукијана, прилозима бла-гочестивог народа, Храм Преподобне Матере Параскеве је обновљен, а уз помоћ Владе Републике Хрватске са којом је потписан уговор. Посебна радост за грађане Вуковара била је овогодишња прослава Светог Саве. Владика Лукијан је на почетку

прославе благословио светосавско саборовање речима да је Христос наш Пут, Истина и Живот и да је то пут Светога Саве. Овогодишњој прослави присуствовали су генерални конзул Републике Србије у Вуковару Живорад Симић, заменик жупана вуковарско-сремског Ђорђе Ђурчић, заменик жупана осјечко-барањског Јован Јелић, председник Заједничког већа општина Драган Џрногорац, градоначелник Вуковара Жељко Сабо и други.

Бакон Вукашин Цветојевић

Извор: Епархија осечко-барањска и барањска



У НИКШИЋУ

Светосавска академија

Академија у славу Светог Саве коју у Никшићу традиционално организују Црквена општина и Голијски сабор културе, одржана је 29. јануара у Саборној цркви Светог Василија Острошког. Светосавско сабрање је благословио Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије. Духовну свечаност својим присуством увеличали су и Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, умировљени Епископ захумско-херцеговачки Атанасије, викарни Епископ липљански Јован, јеромонах Игњатије Шестаков из Сретењског манастира у Москви, који је поводом светосавских академија гост Епархије будимљанско-никшићке, као и амбасадор Украјине у Црној Гори грађа Оксана Сљусаренко и амбасадор Србије у Црној Гори грађа Зоран Лутовац.

Светковини је присуствовало бројно свештенство и свештено-монаштво Епархије будимљанско-никшићке и Митрополије црногорско-приморске, велики број вјерног народа, као и представници јавног и

културног живота Црне Горе и Републике Српске.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка



У ПРИЗРЕНУ

Празник Светог Саве

Свети Сава је свечано прослављен у царском граду Призрену. Свету Литургију служио је Епископ рашко-призренски Теодосије уз саслужење свештенства. Епископ је у чин протосинђела рукопроизвео дечанског јеромонаха Андреја, професора Призренске богословије. После Свете Литургије, из грла призренских богословаца заорила се Светосавска химна, а девојчица Милица, једини српски ћак првак у Призрену, рецитовала је песму, после које је уследила беседа Владике Теодосија.

Извор: Епархија рашко-призренска

У БОРОВУ

Претучен свештеников син

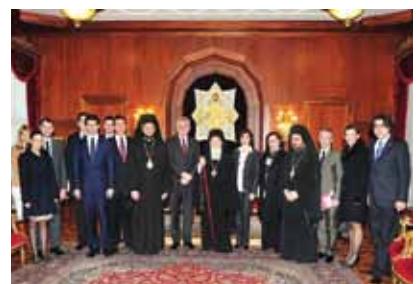
У поподневним часовима 2. фебруара у центру Борова хватски екстремисти су претукли Милана Лукића (21), синаprotoјереја-старофора Чеде Лукића из Борова. Нешто раније у Вуковару је одржан протестни скуп под називом „За хватски Вуковар, стоп ћирилица“, у организацији Стожера за одбрану и ветерана рата из 90-их година, на коме је око 20.000 учесника противало због најаве да ће у службену употребу у Вуковару, сходно Уставу Р. Хватске, ускоро бити уведени српски језик и ћирилица.

Након овог скупа, неколико аутобуса учесника протеста упутило се у Борово, у коме у великој већини живи српско становништво. После заустављања аутобуса у центру Борова, више учесника протестног скупа почели су уништавати јавну имовину,

вербално вређати и застрашивати мештана, а тројица од њих брутално су претукла сина проте Чеде. Због задобијених повреда он је задржан у вуковарској болници, а полиција утврђује детаљне околности у вези са овим догађајем, који је узнемирио парохијане из Борова.

Протојереј-старофор Слободан Блажић

Извор: Епархија осечко-барањска и барањска



У ЦАРИГРАДСКОЈ ПАТРИЈАРШИЈИ
Посета председнику Србије

Председник Републике Србије г. Томислав Николић, у склопу своје дводневне посете Турској, посетио је 5. фебруара 2013. г. Васељенску Патријаршију, где га је веома срдечно дочекао Његова Свесветост Патријарх цариградски Г. Вартоломеј. Како преноси *romfea.com* сусрет је трајао око сат времена и разговарало се о темама од општег значаја. Овом приликом је посебно наглашена чврста веза Цариградске Патријаршије са Српском Православном Црквом и српским народом. После састанка, председник Николић је посетио и Патријаршијски храм Св. Георгија уз пратњу свештенства Патријаршије.

Извор: *romfea.com*



КИМ

Манастир Дечани под опсадом

Због претњи руководства општине Дечани и групе Албанаца које већ

данима организују демонстрације у овом граду против манастира Високи Дечани, а посебно због њихове намере да 8. фебруара протестују пред самим манастиром, игуман манастира Високи Дечани архимандрит Сава одлучио је да затвори капије манастира за све посетиоце, први пут у току последњих 13 година. Приступ манастиру је блокиран снажним снагама полиције и КФОР-а уз учешће италијанских карабињера.

Већ данима је манастир Високи Дечани мета демонстрација које се одржавају у оближњем граду и изложен је опасности и великим притиску, најувредљивијим порукама и отвореним претњама поводом одлуке да се потврде имовинска права манастира. Овакво понашање које је директно у супротности са владавином права доживљава се као отворена претња светињи која је на листи Светске културне баштине УНЕСКО и коју су већ четири пута до сада оружано нападали они који данас форсирају ову кампању.



ДЕЧАНИ Посета команданта КФОР-а

Командант КФОР-а, немачки генерал-мајор Фолкер Халбауер, у пратњи италијанског генерала Карте и неколико виших официра, посетио је 9. фебруара 2013. г. манастир Високи Дечани, где је са Архимандритом Савом разговарао о најновијим забивањима. Архимандрит Сава је изразио забринутост због изјаве организатора протеста да ће ускоро узурпирати манастирску земљу. То ће бити велики изазов за све и искрено се надамо да ће се спречити заузимање било којег дела манастирског имања, јер манастир није само црква, већ и сваки делић земље коју манастир поседује и годинама

Саопштење за јавност Архиепископије београдско-карловачке

Београд, 6. фебруар 2013. године

Са жалошћу обавештавамо јавност да је цивилно лице (С. Ж.) запослено на пословима благајника у Архиепископији београдско-карловачкој у последњих неколико година сукцесивно вршило проневеру црквеног новца који му је био поверен. Ово недело је откривено ванредним пописом благајне и пријављено надлежним државним органима ради утврђивања чињеничног стања.

Извор: Архиепископија београдско-карловачка

користи, рекао је игуман Сава, који је генерала Халбауера упознао са правним процесом који се од 2009. године води око манастирске земље, коју су прво оспоравале две друштвене фирме, а сада се тврди да је то приватна албанска земља. Албанци из Дечана су претерали све Србе и одузели сву српску имовину, наша гробља су у рушевинама и манастир је једини траг српског постојања на овом простору, рекао је отац Сава.

Генерал Халбауер је пренео уверавања да ће КФОР остати на нивоу свог задатка и да ће спречити сваки насиљни покушај усмерен према манастиру Дечани.

Извор: Епархија рашко-призренска



БЕОГРАД Студије религиологије

Крајем јануара ове године у Медија центру у Београду одржана је конференција за штампу на којој је представљен студијски програм мастер академских студија „Религија у друштву, култури и европским интеграцијама“. О овом мултидисциплинарном студијском програму говорили су проф. др Иванка Поповић, проректор Универзитета у Београду и проф. др Дарко Танасковић, председник Програмског савета студијског програма ових мастер студија.

У реализацији овог студијског програма учествују Православ-

ни богословски факултет, Правни факултет, Филолошки факултет, Филозофски факултет и Факултет политичких наука Универзитета у Београду. Гостујући предавачи ће бити наставници Универзитета у Лондону, Универзитета у Триру, Универзитета у Подгорици и Универзитета у Новом Саду. Звање које се стиче на овим студијама јесте мастер религиолог.

Студије су намењене образовању у области друштвено-хуманистичких наука и садрже девет обавезних и пет изборних предмета, а трају четири семестра. Како је речено на конференцији, обавезни предмети студијског програма су: Православна Црква; Римокатоличка црква; Протестантске цркве; Јудаизам; Ислам; Византија и Европа; Библијско-патристичко наслеђе и савремени свет; Правни положаји цркава и верских заједница у Европи; Психологија религије.

Овај студијски програм има за циљ да кандидати стекну образовну основу и конкретна знања о феномену религије, њеној улози у савременом друштву, култури и процесима европских и светских интеграција, кроз компаративан и интердисциплинарни приступ. Почетак ових мастер академских студија очекује се средином фебруара 2013. године, а настава ће се одржавати у згради Ректората Универзитета у Београду, као и на факултетима који учествују у реализацији студија.

Детаљи о условима уписа и конкретним роковима могу се наћи на интернет страни Универзитета у Београду: <http://www.bg.ac.rs/sr/studije/studije-uni/religija.php>. О. С.

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

У ЕПАРХИЈИ БРАНИЧЕВСКОЈ

У част јубилеја

Поводом 17 века од доношења Миланског едикта, Епархија браничевска, Епархијски управни одбор и Одбор за просвету и културу из Пожареваца, 23. фебруара 2013. године, организују Богословски симпозион „Црква пре и после Миланског едикта“ и изложбу графика „Свети цар Константин Велики у ликовном памћењу Срба“, чији је аутор Вељко Михајловић. У Симпозијуну учествују: Епископ западно-амерички проф. др Максим Васиљевић,protoјереј-ставрофор проф. др Радомир Поповић, protoјереј-ставрофор проф. др Зоран Костић и домаћин, Владика браничевски проф. др Игњатије Мидић.

Извор: Епархија браничевска

У БЕОГРАДУ

Нови интернет сајт

Интернет сајт Канцеларије за сарадњу с црквама и верским заједницама почeo је са радом на адреси www.vere.gov.rs

Посетиоци ће путем сајта моћи да се упознају са делокругом и начином рада Канцеларије за сарадњу с црквама и верским заједницама.

Поред тога представљени су програми и пројекти као и законске основе по којима Канцеларија обавља своју делатност.

Извор: Влада Републике Србије
Канцеларија за сарадњу с црквама
и верским заједницама

ВЕЧНА ПАМЈАТ

У вечни спомен Мирјане-Нине Николић

(6. 2. 1948-27. 1. 2013)

„Вечни ти покој драга сестро, мајко и супруго, и изнад свега хришћанко Мирјана. Нека је блажен шут којим твоја душа дана исцеје јер ти се пријереми месец тојокоја, јер си нам светила твојим примером као воштаница од најмиријијег воска и од пробраног полена саткана, сведочећи својим хришћанским, молитвеним ставом и етосом и будући органски део наше заједнице, Цркве Светосавске, истинског Тела Христа Васкрслог, који је гарант и нашег Васкрсења.



Приносимо ти и ми у песми црквеној, благодарно свештенство, твоја родбина и сви који су те волели и дошли на овај последњи испраћај, вођени љубављу према теби и твоме делу, ову усрдну воштаницу поштовања и вере да нас везује нераскидива љубав Божја. Она нас сједињује и она ће нас опет сабрати о Христовом Другом доласку као децу Божју на сабору вечно живих, када ће опет бити сједињено све што су бол, туга и смрт раставили.

Испуњени том вером и надом, обогаћени свим оним племенитим што смо с тобом делили у овом времену и простору, можемо рећи и твоме Војину, и поред бола који данас осећа, радуј се јер си с таквом женом, другом и сапутником делио живот и делиш га као вечни супружник, и вама, децо, Драгана и Барбара, јер можете с поносом рећи – ово је наша мајка, и то за вечност“.

Овим речима, надлежни парох Гајо Гајић опростио се од Мирјане Николић, у име присутних свештеника, бившег и садашњег старешине Светосавске цркве о. Стевана Влачића и о. Радивоја Панића, ђакона Драгана Нећића и бројних верника који су је познавали и уважавали не само као дугогодишњег члана црквене управе овог храма, него пре свега као ревносне и пожртвоване хришћанке и самопрегорног радника посвећеног својој професији и оданој породици, у којој је посебно зрачила атмосфера ведрине и радости, коју је поседовала и ненаметљиво преносила на своје окружење.

Мирјана-Нина Николић, рођења Џигер, Београђанка и космополита – по рођењу и опредељењу – али и традиционалиста, слободног духа у уверењу, завршила је гимназију и Вишу економску школу и, потом, почела радити у новинско-издавачким кућама, где је провела цео свој радни век као финансијски руководилац и заменик директора, почевши од Борбе до Вечерњих новости, Сведока и Недељног телеграфа. Узорна супруга г. Војина Николића, мајка две ћерке Барбаре, адвоката и Драгане, инжењера шумарства, брижна бака и ташта унуцице Лене и зета Павла.

У име Црквене општине и заједнице њеног Светосавског храма, од свих, неизмерно хвала на свему, и вечни јој покој у вечном – Божјем, а не привременом људском, памћењу. Г. Г.

ДОБРОЧИНСТВО

Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

СВЕТА ЗЕМЉА
06 - 11. март
25. април - 10. мај
28. април - 06. мај
Јерусалим, Витлејем, Назарет...

БУДИМПЕШТА - СЕНТАНДРЕЈА
03 - 06. април

БЕЧ 25 - 29. мај

ОДМОР У ПРЕДВОРЮ
СВ. ГОРЕ 01 - 11. јул

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

Принцеза Маргарита од Бадена Карађорђевић (1932-2013)

Лондонска Црква Св. Саве била је пуна пријатеља и поданика и поштовалаца Њеног краљевског височанства принцезе Маргарите од Бадена Карађорђевић у четвртак 24. јануара 2013 године. Принцеза Маргарита умрла је у својој кући 15. јануара 2013 године. Желела је да опело буде у Цркви Св. Саве у Лондону, а сахрана у породичној гробници у Немачкој.

Рођена у Залему, 14. јула 1932, као најстарије дете принца Бартхолда од Бадена и његове супруге Теодоре, грчке и данске принцезе, и сестре принца Филипа, војводе од Единбурга, мужа Њеног величанства краљице Елизабете.

Дошла је у Лондон 1948. и радила као болничарка у болници Светога Томе, а касније у различитим болницама. У Лондону се упознала са принцем Томиславом Карађорђевићем, сином краља Александра и краљице Марије, која је била праунука краљице Викторије.

Принцеза Маргарита је примила православље и венчали су се 1957. године. На венчању су сведоци били принц Филип и бугарски краљ Симеон.

Настанили су се у покрајини Сасекс, где су им се родили син Никола 1958. и ћерка Катарина 1959. године.

Принц Томислав и принцеза Маргарита били су редовни посетиоци Српске цркве и њених богослужења, а за Ђурђевданске уранке Срби из целе Британије су се скupљали на њиховој фарми, где су се упознавали и прослављали празнике кроз разне приредбе, такмичења, игранке и песму.

И принц и принцеза били су увек први домаћини у свако доба и за све. Постали су покровитељи Цркве Лазарице у Бирмингаму, а принцеза Маргарита је лично, у народној српској ношњи, ишла и скupљала прилоге за градњу Лазарице. Била је, до своје смрти, и доживотна почасна председница Кола српских сестара „Косовка девојка“ у Лондону. Члан многих добротворних друштава које је несебично помагала. Ни после развода са принцем Томиславом 1981. године није престала да ради и даље помаже све организације и добротворна друштва како је то и до тада чинила. Помагала је Храм Св. Саве у Београду и друге цркве и манастире широм тадашње Југославије. Била је врло куражна



и онда када се разболела – није дозволила да је болест омете у њеном хришћанском и хуманитарном деловању. Постала је и потпредседница Друштва пријатеља женског манастира Св. Марте и Марије у Москви – на чијој је обнови пуно радила – а сестра Јована из тога манастира је дошла лично из Москве на принцезино опело и читала поред њеног одра псалме. Принцеза Маргарита је много помагала и школу за болничарке, коју је у Грузији основала мати Маријам, па су на опело дошли, као представници Грузијске амбасаде, Марина Тигишивили и Елен Нијарадзе.

Опело принцезе Маргарите у Храму Св. Саве у Лондону почело је у 12 сати у присуству њене деце, принца Николе и принцезе Катарине и унуке Викторије, и многоbrojnih личности и поштовалаца принцезе. Два члана британског краљевског дома су били лично присутни: принцезин ујак војвода од Единбурга Филип и син војводе од Кента, гроф Св. Андреје Џорџ, док су наследник британског престола Чарлс, принц од Велса, и војвода од Јорка Андреј, млађи Чарлсов брат, послали своје изасланике. Ту су били и принцезина браћа принчеви од Бадена Макс и Лудвиг са супругама и осталом родбином, укупно њих 15, који су специјално дошли из Немачке. Ту су били и наш престолонаследник Александар и принцеза Катарина са принцем Филипом, затим грчка краљица Ана-Марија, јорданска принцеза Салват ал Хасан, са две ћерке, војвоткиња Сибиља од Луксембурга, бивши зет принцезе Маргарите сер Дезмонд де Силва, контеса Маунтбатен од Бурме, амбасадор Републике

Србије др Дејан Поповић и многе друге знамените личности.

Опело принцези Маргарити служили су, поред надлежног Епископа британско-скандинавског Г. Доситеја као домаћина, и Архепископ грчки Грегориос са два свештеника, Архиепископ руски Јелисеј са два свештеника, изасланик Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја викарни Епископ Г. Андреј, свештеници лондонске парохије и других српских парохија у Великој Британији, као и представници других цркава. У име Англиканске цркве био је свештеник др Вилијам Тейлор и други.

На крају опела својим говорима су се оправстили и упутили изразе саучешћа: Његово краљевско височанство престолонаследник Александар, наглашавајући да су му принцеза Маргарита и принц Томислав били као мајка и отац. После њега је говорио господин Дезмонд де Силва и на крају, у име Његове Светости Патријарха, Епископ Г. Андреј, који је изразио саучешће и евоцирао успомене на пок. принцезу Маргариту на енглеском, немачком, грчком и српском језику.

Поред посмртног одра принцезе Маргарите стајале су девојке обучене у српску народну ношњу од самога почетка па до краја опела.

На опелу је певао хор Храма Светог Саве у Лондону, којим диригује господица Зорка Максимовић. Присутни су се уписивали у књигу жалости која је била постављена у цркви.

После опела, сви су из цркве прешли у велику салу Дома Св. Епископа Николаја на даћу коју су припремили Коло српских сестара „Косовка девојка“ и Одбор за сахрану, којим је мудро руководила госпођица Олга Станојловић.

Тако смо се сви – принцезина фамилија, пријатељи којих је много имала, Српска Православна Црква и Срби – оправстили од наше драге принцезе Маргарите, која ће заувек остати у нашим срцима, сећањима и молитвама. Нека јој је хвала за све што је учинила на корист Српске Цркве, српског и других народа, и многих добротворних организација. Својим племенитим и добротворним радом озидала је духовни мост којим ће њена племенита душа прећи са земље на небо.

Бог да јој душу прости и вечан јој помен!

Прота Милун С. Костић

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА
 електромоторни и
 електромагнетни погон
 програмирано и
 даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ
 „GPS“ - сателитска синхронизација
063/ 315 841

MJ ОПУ 30 76 245; 30 76 246
 Земун, И. Царикара 9/29
www.mj355.com

1. ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин (у Руса, Грка и Светогорца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, и наново од 2008. године) – **са програмирањем** и откуцавањем часова и четвртина, а по избору, и **даљинским управљањем**.

ПРЕДНОСТИ у односу на **ЗАПАДНИ** начин: 1.1. Звоњење не потреса звоник; 1.2. Знатно више звона може да стане у исти простор; 1.3. Укључењем, односно искључењем, звоњење истог трена почне, односно престане. 1.4. Качење звона је простије, и због тога је знатно јефтиније; 1.5. Потрошња ел. енергије је низка; 1.6. Ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити. 1.7. Са више звона у хармонији, могу се ручно, али и програмирано изводити мелодије – без додатних чекића и ел. магнета.

2. **ОБНОВА** старих, механичких, од историјског значаја **ЧАСОВНИКА**

3. **ЧАСОВНИЦИ** нови и тачни и још сами пре-
лазе на „зима-лето“ време.

ЈЕМСТВО: 3 ГОДИНЕ

szeljko7@verat.net (szeljko7@gmail.com)

ЖЕЛ-МИР“

026/312 752; 065 (064)/920 5 851;

064/20 80 145

САЈТ: zelmir.atspace.com

НАРУЦБЕНИЦА



Шифра претплате
 (попуњава служба претплате)

Претплаћујем се
на следеће часописе
 (означите жељени часопис
 и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:	ПТТ број и град:		
Адреса:	Држава, епархија:		
Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)
	Србија	Иностранство	
<i>Православље</i>	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
<i>Православни мисионар</i>	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
<i>Теолошки последи</i>	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
<i>Гласник СПЦ</i>	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
<i>Светосавско звонце</i>	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом

Наруџеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија

ЛИГРАП Доо
 34312 Белосавци, Топола
 тел./факс +381 34 6883 502
 моб. +381 63 602 536
 +381 65 8073 135
www.ligrap.com
 e-mail: ligricaligrap@yahoo.com